

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Evropská kulturní studia

Diplomová práce

Odkaz Jana Nepomuka Neumanna v zámoří

Lucie Manglová

Vedoucí práce:

Mgr. et Bc. Dagmar Demjančuková, CSc.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Obsah

1 ÚVOD	3
2 HISTORICKÝ VÝZNAM PRACHATIC	7
3 NAROZENÍ A MLÁDÍ JANA NEPOMUKA NEUMANNA	9
3.1 První léta Neumannova života	9
3.2 Neumannova studia	12
3.2.1 Pobyt v Prachaticích	12
3.2.2 Pobyt v Českých Budějovicích.....	14
3.2.3 Pobyt v Praze	16
3.3 Návrat do Prachatic a cesta do Ameriky.....	19
4 AMERIKA NEUMANNOVY DOBY	23
5 PŘÍNOS JANA NEPOMUKA NEUMANNA PRO NÁBOŽENSKOU OBEC VE FILADELFII.....	26
5.1 Počátky Neumannovy činnosti	26
5.2 Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele	33
5.3 Neumann biskupem.....	39
5.4 Hlavní pilíře Neumannovy činnosti.....	45
5.4.1 Školství	45
5.4.2 Vizitace	48
5.4.3 Neumann jako stavitel	49
6 NÁVŠTĚVA ŘÍMA A RODNÉHO KRAJE.....	53

7 POSLEDNÍ LÉTA NEUMANNOVA ŽIVOTA.....	57
8 BLAHOSLAVENÍ A SVATOŘEČENÍ JANA NEPOMUKA NEUMANNA	61
9 SOUČASNÁ REFLEXE NEUMANNOVY OSOBNOSTI V RODNÝCH PRACHATICÍCH A V JIŽNÍCH ČECHÁCH	67
10 SOUČASNÁ REFLEXE NEUMANNOVY OSOBNOSTI V AMERICE.....	74
11 ZÁVĚR	78
12 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	80
13 RESUMÉ	86
14 PŘÍLOHY	87
Příloha č. 1 – Jan Nepomuk Neumann	87
Příloha č. 2 – Rodný dům Jana Nepomuka Neumanna	88
Příloha č. 3 – Biskupský znak Jana Nepomuka Neumanna	89
Příloha č. 4 – Katedrála sv. Petra a Pavla ve Filadelfii	90
Příloha č. 5 – Hrob Jana Nepomuka Neumanna ve svatyni Jana Nepomuka Neumanna.....	91
Příloha č. 6 – Socha Jana Nepomuka Neumanna v parku Hospice sv. Jana N. Neumanna	92
Příloha č. 7 – Modlitba za sv. Jana Nepomuka Neumanna.....	93

1 ÚVOD

Při hledání tématu diplomové práce mě na internetu zaujala zmínka o tom, že první americký biskup, který byl svatořečen, pocházel z Čech. Po krátkém pátrání jsem zjistila, že zmíněným biskupem byl prachatický rodák Jan Nepomuk Neumann, někdy nazývaný také „*Prachatický*“ nebo „*Malý farář*“.¹ Vzhledem k tomu, že jsem o osobě Jana Nepomuka Neumanna neměla žádné povědomí a ve svém okolí jsem se setkávala s názorem, že se jedná o sv. Jana Nepomuckého, rozhodla jsem se věnovat této osobnosti ve své diplomové práci. Jedním z důvodů je tedy snaha napravit nízkou informovanost o osobě Jana Nepomuka Neumanna, který je, dle mého názoru, významnou osobností reprezentující svým svatořečením Českou republiku. Dalším důvodem je to, že Jan Nepomuk Neumann a jeho činnost je více známa v USA než v České republice. Zřejmě je to dáno tím, že Prachatice, odkud Jan Nepomuk Neumann pochází, jsou malé městečko a většinu svého života Neumann prožil v Americe.

Předkládaná práce je tedy věnována osobnosti Jana Nepomuka Neumanna a jeho působení na našem území i v zámoří. Neumann byl významným duchovním, od jehož smrti v roce 2010 uplynulo 150 let a v roce 2011 uplynulo 200 let od jeho narození. Již jako obyčejný kněz pomáhal v Americe zejména německy mluvícím imigrantům. Během života se stal členem Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, resp. prvním mužem, který se připojil k této Kongregaci v Americe. Je zakladatelem amerického katolického školského systému, který existuje dodnes. Zavedl 40-ti hodinovou svátost. V roce 1852 se stal filadelfským biskupem. Hovořil 8 jazyky, nechal postavit 80 kostelů a 100 škol a za věřícími cestoval po celé diecézi. Do Ameriky přivedl Kongregaci Chudých

¹ BOEVER, R. *Saint John Neumann: His Writings and Spirituality*, preface xi. (Dále jen BOEVER, R. Saint John Neumann).

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, biskup filadelfijský : životopisný nástin, s. 27. (Dále jen Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele.)

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 33-34.

školských sester Matky Boží a založil Kongregaci Františkánek z Glenn Riddle. Ve svých kázáních Neumann hojně vystupoval proti sobectví a touze po zisku a bojoval proti pohodlnosti. Často je přirovnáván k Matce Tereze. V roce 1977 byl v Římě svatořečen.² Je prvním svatým Spojených států amerických. Je uctíván v USA, Čechách, Německu a Rakousku. Katolická církev ve světě si připomíná Neumannovu památku dne 5. ledna. V České republice je to 19. června.³

Cílem práce je tedy seznámit čtenáře s životem tohoto světce. Život Neumanna je zpracován chronologicky a vychází zejména ze sekundární literatury, neboť primární literatura (Neumannovy deníky) jsou uchovány v archivu ve městě Baltimore. Dopisy, které posílal rodině a přátelům do Čech jsou zpracovány v knize *P. Rudolfa Chytila Neumanniana*. Diplomová práce je segmentována do několika částí. Nejdříve okrajově přiblíží historii města Prachatic v době, kdy se zde Neumann narodil. Další část je věnována Neumannovu narození a životu do doby, než odcestoval do Ameriky. Zmiňuji jeho studium v Prachaticích, Českých Budějovicích a v Praze. Kapitola končí jeho odjezdem do Ameriky. Další část přibližuje aktuální politickou a sociální situaci v USA, neboť Evropa a Amerika se vyvíjely zcela odlišným směrem. Zejména se jedná o problematiku přistěhovalců. Následující kapitola již pojednává o Neumannově životě v Americe, o jeho kněžských začátcích, činnosti v Kongregaci Nejsvětějšího Vykupitele, období, kdy působil jako biskup a zejména zmiňuje hlavní pilíře Neumannovy činnosti. Další kapitola je věnována posledním letům Neumannova života, jeho smrti a pohřbu. V následující části se čtenář dozví o Neumannově blahorečení v roce 1963 a svatořečení v roce 1977, o reakcích na tyto události v České republice v době normalizace a v USA, kde tyto události oslavovali i čeští imigranti. Poslední dvě kapitoly zmíní Neumannův odkaz jak v Čechách tak i v USA, kde je jeho vliv dodnes velmi silný.

² SCHAUBER, V. SCHINDLER, H. M. *Rok se svatými*, s. 15.

³ HOMOLOVÁ, M. *První americký světec pocházel z Prachatic*, s. 9.
PRACNÝ, P. *Český kalendář světců*, s. 10.

Zdroje, o které se text významně opírá, pocházejí zejména z fondů Studijní a vědecké knihovny v Plzni, z Městské knihovny v Prachaticích, Státního okresního archivu v Prachaticích a Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Dále se jedná o životopisné publikace od *P. Petra Piřhy*, *P. Pavla Lišky*, kterou jsem získala zprostředkovaně přímo od prachatického faráře *P. Mgr. Josefa Sláčka*, dále je to kniha od *PhDr. Václava Starého* a *P. Richarda Boevera*, amerického redemptoristy. Informace budu rovněž čerpat z internetových zdrojů, zejména se jedná o internetové stránky amerických redemptoristů a organizací, které vycházejí z Neumannova odkazu a také z internetových stránek Kalifornské knihovny, kde je přístupný první životopis Jana Nepomuka Neumanna, jehož autorem je Neumannův synovec *Jan Berger*.

Při pátrání po zdrojích o Neumannovi jsem zjistila, že většinu životopisů napsali redemptoristé, např. *P. Piřha*, *P. Liška*, *P. Boever* a mnoho dalších. Tyto životopisy jsou v podstatě shodné a jejich významným rysem je citově zabarvené líčení Neumannova života. Rovněž musím upozornit čtenáře, že jsou napsány v duchu katolické víry, takže v některých pasážích jeví nedostatečný respekt k jiným konfesím. Jeden z nejstarších českých životopisů napsal *P. Emanuel Kovář* v roce 1910 pod názvem *Ctihodný sluha boží Jan Nep. Neumann, biskup Filadelfijský v Americe, z kongregace Nejsv. Vykupitele*. V archivu města Prachatice jsou uloženy i dvě samizdatové publikace, a to *Syn Šumavy a biskup ve Filadelfii Jan Nepomuk Neumann* od *P. A. Reimanna* (č. 6793) a *Syn Šumavského punčocháře* od *Viléma Hunermanna* (č. 6794). Kniha *PhDr. Václava Starého Prachatice a Jan Neumann* obsahuje významné množství informací podložených archivními materiály ze Státního okresního archivu v Prachaticích, jehož dlouholetým ředitelem *PhDr. Václav Starý* byl.

O Janu Nepomuku Neumannovi v roce 2008 natočila režisérka *Světlana Lazarová* dokument *Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna*. O Neumannovi zde vypráví bývalý kněz *Daniel Herman*, který se

s režisérkou vypravil i do Filadelfie, kde hovořil s českými krajany a navštívil místa, kde Neumann působil.⁴

Ze zahraničních autorů jsem čerpala z nejnovější knihy *Richarda Boevera – Saint John Neumann, His Writings and Spirituality*. Jedná se o člena Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, který Neumannův život studuje již 30 let. Poprvé se s Neumannovým příběhem setkal, když zpracovával materiály o jeho životě pro disertační práci na univerzitě v St. Louis. Kniha obsahuje jak životopis s využitím Neumannova deníku, zápisků a dopisů, tak rovněž kapitulu o Neumannově spiritualitě, přičemž tato část byla poprvé publikována v roce 2010 v *Spicilegium Historicum Congregationis Sanctissimi Redemptor*. Dále obsahuje ukázky dopisů a prohlášení u příležitosti Neumannova pohřbu. Dalším významným zdrojem je již zmíněný životopis *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D., of the Congregation of the Most Holy Redeemer. Fourth bishop of Philadelphia, 1884*, jehož autorem je *Jan Berger* a mapuje celý Neumannův život.

Americký redemptorista *James J. Galvin* napsal knihu *Nový muž pro Nový svět; Vůně divokých dřínů*. V českém jazyce ji vydalo *Sdružení sv. Jana Neumanna v Českých Budějovicích*. Jedná se spíše o beletristicky ztvárněný Neumannův životopis. Některé události nejsou podloženy historickými prameny, proto jsem z něj nečerpala. Další nejnovější kniha o Janu Nepomuku Neumannovi je od *Luboše Y. Koláčka* s názvem *Svatý Jan Nepomuk Neumann: americký světec z Prachatic*. Z důvodu pochybností o některých uváděných zdrojích jsem kontaktovala samotného autora. Na můj dotaz však nereagoval, proto jsem z této knihy také nečerpala.

⁴ *Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna* [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

2 HISTORICKÝ VÝZNAM PRACHATIC

Prachatice jsou malé městečko ležící v údolí šumavských kopců. Říká se jim „*renesanční perla Zlaté stezky*“.⁵ Zlatá stezka je název obchodní cesty vedoucí z Bavorska do Čech, jež sloužila zejména k importu soli. Vlivem čilého obchodního ruchu se Prachatice velmi rychle rozvíjely a obyvatelům se dostalo mnoho výsad a práv.⁶

Tato stezka spojovala Pasov a česká města. Do Čech se vozily, mimo již zmíněnou sůl z Alp, drahé látky, zbraně, koření nebo víno. Z Čech se vyváželo obilí, kožešiny, maso, chmel a prachatická pálenka. Tato trasa byla zřejmě používaná již v pravěku, avšak první zmínky jsou až z 11. století. Nejvýznamnější byla prachatická větev Zlaté stezky.⁷ Největší rozvoj nastal v 16. století za vlády Rožmberků. Díky tomu se Prachatice staly jedním z nejvýznamnějších českých měst. V 17. století došlo k úpadku, který byl v 18. století završen zánikem stezky. Příčinou úpadku byla zřejmě 30. letá válka a konkurence bavorské a rakouské soli, která byla přivážena po jiných trasách.⁸

V roce 1832 zachvátil Prachatice jeden z největších požárů v historii. Shořelo 137 domů z 165 domů, které tvořily střed města, a necelých 1.000 lidí z celkového počtu 1.272 osob, kteří žili uvnitř města, se ze dne na den ocitlo bez přístřeší. Velké škody také utrpěl kostel sv. Jakuba, jenž přišel o kostelní věž. Po Čechách i okolních zemích se konaly sbírky na pomoc postiženým. Velkou ztrátu utrpěl také vzhled

⁵ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 9.

⁶ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 9.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 16-17. Původně to byla osada Staré Prachatice, která přestala vyhovovat nárokům rozvíjejícího se obchodu. Na přelomu 13. a 14. století tak vzniklo nové sídlo s názvem Prachatice.

ŠRÁMEK, Jan. Zrození zvonu sv. Jana Nepomuka Neumanna na vlastní oči. *Radniční list*. [online]. Červen 2010, roč. 12, č. 6. [cit. 13. 1. 2013].

Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0610/01.pdf.

⁷ Další větev byla vimperská a kašperskohorská.

⁸ ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Vstupujeme do roku milénia Zlaté stezky. *Radniční list*. [online]. Leden 2010, roč. 12, č. 1. [cit. 13. 1. 2013].

Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0110/01.pdf.

města. Byly poškozeny domy, na kterých byla renesanční sgrafita s motivy řecké a římské mytologie.⁹

Obyvatelé města a okolí se živili zejména zemědělstvím, chovem dobytka, výrobou pálenky, také mnoha řemesly, jako je pekařství, řeznictví, mlynářství, ale také obchodem. Nejvíce bylo punčochářů. Náboženským vyznáním byla většina katolíků. Po roce 1810 zde působil děkan Filip Endres, se kterým si Neumann dopisoval, když působil v Americe.¹⁰

⁹ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 93, 96, 103-105.

¹⁰ Tamtéž, s. 94-98.

3 NAROZENÍ A MLÁDÍ JANA NEPOMUKA NEUMANNA

3.1 První léta Neumannova života

Jan Neumann (viz příloha č. 1) se narodil 28. března 1811 v Prachaticích v česko-německé rodině. Ještě téhož dne byl pokřtěn v kostele sv. Jakuba, kde přijal křestní jméno Jan Nepomucký.¹¹ Pravděpodobně se narodil v místě, kde je v současné době v jeho rodném domě kaple, která je mu zasvěcená. Jeho otec Jan Filip Neumann v Prachaticích vykonával punčochářské řemeslo. Matka Anežka, roz. Lepší, byla ženou v domácnosti.¹² Petr Piřha uvádí, že některé prameny zaznamenávají příjmení Lebusová, někdy Loebischová. Jde však zřejmě jen o germanizační vliv, neboť Neumannova matka pocházela z české rodiny.¹³

Neumannův otec se narodil ve městě Obernburg nad Mohanem v Dolních Francích v Bavorsku v roce 1774.¹⁴ Mnoho publikací uvádí, že toto město v roce 1796, resp. v roce 1799, obsadili francouzští vojáci, proto se rozhodl město opustit. Kdy se tak stalo, není známo. Na našem území se s Janem Filipem Neumannem poprvé setkáváme v Netolicích, kde 8. ledna 1800 žádal o udělení měšťanského práva pro vykonávání punčochářského řemesla. Nežil zde však dlouho. Dle V. Starého přesné datum jeho odchodu neznáme. V roce 1802 je již uváděn v záznamech města Prachatice.¹⁵ Dne 22. dubna žádal prachatický magistrát, aby „*byl přijat za měšťana a punčochářského mistra*“.¹⁶

¹¹ ČERNÝ, P. 19. 6. – sv. Jan Nepomuk Neumann, *Klatovský deník*, 2003, roč. 12, č. 143 (20. 6. 2003), s. 20.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 111.

¹² STARÝ, V. Ze života Jana Nepomuka Neumanna. In: *Jan N. Neumann : 1811-2011 : 200 : svatý Jan Nepomuk Neumann (1811-1860) = der heilige Johann Nepomuk Neumann (1811-1860)*, s. 10. (Dále jen STARÝ, V. Ze života Jana Nepomuka Neumanna.)

¹³ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 9.

STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 26.

¹⁴ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 10.

¹⁵ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 5.

¹⁶ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 108.

Dne 17. června 1805 se v Prachaticích Jan Filip Neumann oženil, a to s Neumannovou matkou Anežkou Lepší.¹⁷ *P. Piřha* a *P. Boever* uvádějí, že Neumann byl třetím dítětem manželů Neumannových. V. Starý a další literatura však uvádějí, že byl jejich čtvrté dítě.¹⁸ Nedorozumění je dáno zřejmě tím, že druhé dítě syn Filip zemřel jen 3 měsíce po svém narození v roce 1808. Z manželství se tedy narodily čtyři dcery a tři synové.¹⁹

Rodina bydlela v domě č. 129 v Horní ulici, který Filip Neumann koupil v roce 1805.²⁰ Dnes má dům čp. 142 (viz příloha č. 2) a je zde klášter Milosrdných sester sv. Karla Boromejského,²¹ který navazuje na Hospic sv. Jana Nepomuka Neumanna.²²

Neumannův otec byl poctivý obchodník a rodina patřila mezi vážené občany města. Svědčí o tom i to, že, dle některých autorů, kmotrem Neumanna byl starosta Prachatic.²³ Rodina představovala typický model tehdejší doby – otec se staral o její hmotné zabezpečení a matka pečovala o domácnost a děti.²⁴

¹⁷ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 10.

¹⁸ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří : Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 9.

¹⁹ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 10.

Kateřina – nar. 1806, její syn Jan Berger také odešel do Ameriky, kde se stal redemptoristou. Zde sepsal německý životopis Jana Nepomuka Neumanna.

Veronika – nar. 1809, zemřela bezdětná.

Jana (Johana) – nar. 1819, stala se řeholnicí, vstoupila do kláštera Milosrdných sester sv. Karla Boromejského a přijala jméno Marie Karolína. Byla představenou pražského domu a generální představenou kongregace.

Aloisie – nar. 1815, zůstala svobodná a po smrti matky se starala o otce Filipa Neumanna. Po jeho smrti věnovala dům čp. 142 Milosrdným sestřím sv. Karla Boromejského. V domě pak dožila až do své smrti.

Václav – nar. 1817, odešel za Neumannem do Ameriky. Také jako on vstoupil k redemptoristům. Skoro celý život prožil v klášteře v New Orleansu, kde v roce 1896 zemřel. Byl svědkem zahájení procesu blahorečení Neumanna a poskytl mnoho informací o jeho životě.

²⁰ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 10.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 109.

²¹ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 170– 173. Rodný dům po smrti Neumannovy matky a otce převzala Neumannova sestra Jana (Marie Karolína) a založila zde klášter Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Z Prahy přišly další 2 sestry. Dům byl přestavěn pro účely kláštera a dne 2. ledna 1861 byl klášter otevřen. Vyučovalo se zde ženským ručním pracím.

²² STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 109.

²³ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 9. Zde je však nepřesnost, která bude upřesněna v dalším textu.

²⁴ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 9.

P. Liška uvádí, že se Neumann od matky učil zejména „tím, co viděl, než tím, co mu říkala – milovat Pána Ježíše, modlit se, konat skutky zbožnosti a lásky k bližním“.²⁵ Dále autor dodává, že: „Matka jeho byla úcty nejhodnější bytost' na světě; jsouc plna jednoduché prostoty, nenáviděla z té duše všech klepů a závodila zrovna s mužem svým v lásce k chudině.“²⁶

O Neumannově mládí se dochovalo jen málo písemných informací, proto mnoho autorů vychází z Neumannova vlastního životopisu, vzpomínek jeho spolužáků, učitelů a pamětníků. Zřejmě první Neumannův německy psaný životopis pochází z roku 1852. Neumann ho psal ve svých 41 letech a, jak uvádí V. Starý: „V tomto věku je již paměť lidská sluha nespolehlivý a vzpomínky již nemusí být dostatečně pravdivé.“²⁷ Tento životopis obsahuje strojopis práce P. Rudolfa Chytila Neumanniana z roku 1978, který je uložen v knihovně kláštera redemptoristů na Svaté Hoře. Jan Nepomuk Neumann v úvodu svého životopisu uvádí několik, nám již známých, nepřesností. Např. se jedná o počet dětí a dobu Neumannova narození. Sám Neumann uvádí, že se narodil na Velký Pátek. Tento údaj zmiňuje i J. Berger. V. Starý zjistil, že Velikonoce v roce 1811 byly 14. dubna, kdežto Jan Neumann se narodil již 28. března, tedy ve čtvrtek po čtvrté postní neděli.²⁸ Další nepřesností, kterou odhalil V. Starý je, že kmotrem Jana Neumanna sice byl Jan Marek, který mu „dal jméno Jana z Nepomuku, ke cti tohoto slavného patrona české země“,²⁹ avšak, dle něj, Jan Marek nikdy starostou města Prachatic nebyl. Došlo tu zřejmě ke spojení jména MUDr. Martina Marka, prachatického purkmistra v letech 1798 - 1800, a Jana Marka, o němž V. Starý blíže již nic neuvádí.³⁰ Rodina Neumannových ctíla zemskou

²⁵ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 11.

²⁶ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 5.

²⁷ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 111.

²⁸ Tamtéž, s. 111.

²⁹ Tamtéž, s. 111. – Informace je uvedena v Neumannově vlastním životopisu, kde je uvedeno, že jeho kmotrem byl Jan Marek.

³⁰ Tamtéž, s. 111.

duchovní tradici, proto Neumannův otec pojmenoval syny jmény patronů České země: Jan Nepomucký a Václav.³¹

Dle *P. Piřhy* si Neumann „odnesl z domácí výchovy vzácnou vyváženost: smysl pro povinnost a laskavě odpouštějící důvěru (...) v jediné osobě integruje mužské a ženské vlastnosti – jako biskup měl v sobě jak otcovskou rozhodnost a pevnost, tak mateřskou trpělivost a věrnost“.³²

3.2 Neumannova studia

3.2.1 Pobyt v Prachaticích

V roce 1817 Neumann nastoupil do městské školy v Prachaticích, kde byl ředitelem kněz P. Petr Schmid.³³ Zde nacházíme další nepřesnost, neboť sám Neumann ve svém životopise uvádí, že do městské německé školy nastoupil dne 1. listopadu 1818.³⁴ S městskou školou je často chybně spojován dům čp. 29. Městská škola však byla situována v domě čp. 30.³⁵ Neumann byl zodpovědným studentem a většinu času trávil čtením knih. Tyto dispozice zřejmě zdědil po otci.³⁶ Petr Schmid napsal o Neumannovi, že „*byl tak jasný, ctnostný a výborný žák, že už v první třídě ho učitel Chladna na mou radu pověřil, aby procvičoval na tabuli nové žáky v abecedě*“.³⁷ Sám Schmid ho ve třetí třídě vybral, aby „*opravoval a známkoval domácí úkoly svých spolužáků a při veřejných zkouškách přednášel uvítání nebo poděkování jménem celé třídy*“.³⁸ V městské škole vyučoval i kněz František Josef Sláma, který Neumanna učil češtinu a který jej zmínil v první historiografické

³¹ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 15-19.

³² Tamtéž, s. 11.

³³ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 11.

³⁴ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 112.

³⁵ Historie. ZŠ *Prachatice, Vodňanská 287*. [online]. © 2009 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.vodnanka.cz/?q=historie>.

³⁶ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 112.

³⁷ Tamtéž, s. 112.

³⁸ Tamtéž, s. 112.

publikaci z roku 1833 *Obraz minulosti Starožitného města Prachatice*.³⁹ Již v 7 letech začal Neumann chodit ke zpovědi.⁴⁰ V roce 1819 absolvoval biřmování a v 10 letech byl připuštěn k prvnímu svatému přijímání. Avšak V. Starý ve své knize uvádí, že neexistuje záznam v matrikách biřmovanců, že by byl Neumann biřmovaný v Prachaticích. Kde se tak stalo tedy není známo.⁴¹

Již jako malé dítě se Neumann stal ministrantem. Ministrování bylo velmi náročné, neboť se musel při mši naučit odpovídat knězi latinsky. Neumann však všechny činnosti vykonával velmi zodpovědně. Dle P. Piřhy nejedl před mší, u které ministroval nebo dodržoval půst od večera do oběda, když ministroval u poslední dopolední mše.⁴² Neumann však ve svém deníku uvádí, že i přes tyto své aktivity a zodpovědný přístup se v dospělosti knězem stát nechtěl. Sice byl vychováván ke katolické víře, ale nad kněžstvím v mládí neuvažoval. Životopis Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele však uvádí, že to bylo jeho přání.⁴³ Dle V. Starého to bylo také přání Neumannovy matky, proto každý večer v letech 1822 – 1823 chodíval na latinu k místnímu katechetovi.⁴⁴

Neumannova studijního nadání si všimli jeho učitelé a kněží, se kterými se stýkal. Díky jednomu z učitelů, který Neumannova otce přesvědčil, že má Neumann studijní vlohy, odešel s otcovým souhlasem studovat gymnázium do Českých Budějovic.⁴⁵

³⁹ Státní oblastní archiv v Třeboni – Státní okresní archiv Prachatice, JOSEF, František. *Obraz minulosti starožitného města Prachatice*, 1891, č. 5266.

⁴⁰ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 113.

⁴¹ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 8. Uvádí, že v 7 letech absolvoval první zpověď, v 8 letech biřmování a v 9 letech svaté přijímání.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 113.

⁴² PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 12.

⁴³ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 6.

⁴⁴ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 113.

⁴⁵ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 13.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 114.

3.2.2 Pobyt v Českých Budějovicích

P. Piřha a životopis Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele uvádějí, že v roce 1825 odešel Neumann do Českých Budějovic. V příspěvku V. Starého vydaného ve sborníku k výročí narození a úmrtí Neumanna je uveden rok 1824. V. Starý pak ve své knize uvádí rok 1823, přičemž později zjistil v matrikách piaristického⁴⁶ gymnázia v Českých Budějovicích, že Neumann nastoupil studium v roce 1824.⁴⁷

Zpočátku měl ve škole úspěch.⁴⁸ Později však došlo k výměně učitelů a jeho prospěch se zhoršil. Zde V. Starý zřejmě vychází ze zápisů Jana Neumanna. Uvádí, že zpočátku měli „až příliš dobré a hodné“⁴⁹ profesory.⁵⁰ Po jeho úmrtí dostali profesora nového. S touto změnou se „mnoho studentů těžce vyrovnávalo“⁵¹. Neumann byl v roce 1827 již tak „znehucen“ studiem, že chtěl ve škole skončit.⁵² Díky pomoci matky však studijní krizi překonal. Vedl strohý a odříkavý život. Zajímal se o přírodovědné disciplíny, jako je astronomie, fyzika a botanika, kterým věnoval veškerý volný čas. Ze svědectví jeho spolužáků, např. Leonarda Žďárského a Matěje Iglauera, víme, že studoval neustále, učil se italsky, anglicky a francouzsky. Na rozdíl od jiných hochů se nezajímal o dívky.⁵³ Neumann říkával, že dívky „jsoutě pro mě všecky pěkně vázané knihy,

⁴⁶ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 14. Piaristé neboli Řád chudobných řeholních kleriků Matky Boží zbožných škol. Jejich zakladatelem je španělský kněz Josef Kalasanský. Piaristé poskytovali především vzdělání a náboženskou výchovu chudým studentům.

⁴⁷ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 11. České Budějovice byly v té době významným kulturním, obchodním a politickým centrem. Sídlil zde krajský úřad a od roku 1785 také biskup. Prefektem gymnázia byl P. Augustin Zirkl. Gymnázium mělo pět tříd. První se jmenovala parva, pak byly dvě třídy gramatiky a další dvě byly humanitní. Po úspěšném absolvování mohl zájemce studovat ještě další 2 roky filozofii.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 115.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 13–14.

⁴⁸ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 116.

⁴⁹ Tamtéž, s. 117.

⁵⁰ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 7. V tomto životopise je však uvedeno, že se Neumannovy vlohy pro studium rozvíjely pozvolna a když se pak Neumannův prospěch zhoršil, nabídl mu otec, aby se studiem skončil a hledal si jiné zaměstnání.

⁵¹ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 117.

⁵² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 15.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 116.

⁵³ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 117.

v nichž však neumím čísti“.⁵⁴ V této době se se svolením rodičů přestěhoval do podnájmu naproti biskupské rezidenci.

Po úspěšném ukončení nižšího studia maturitou dne 9. června 1829,⁵⁵ studoval ještě dvouleté filozofické studium v Českých Budějovicích. Vyučovali zde cisterciáctí kněží z Vyššího Brodu. Opět studoval přírodní vědy, přírodopis, zeměpis, fyziku, geologii, astronomii, ale také algebru, trigonometrii a geometrii, které dříve nebyly v okruhu jeho zájmů.⁵⁶ Po ukončení tohoto studia se rozhodoval mezi dalším studiem práv, lékařství a teologie. Na teologii se však hlásilo mnoho uchazečů (studium bylo zdarma), proto se přikláněl ke studiu medicíny, i když to předpokládalo značné finanční náklady. Na matčin apel si nakonec podal přihlášku na teologii. O několik dní později obdržel zprávu, že byl přijat. Z 90 uchazečů o studium jich přijímali jen 20, neboť kněží byl dostatek. Navíc musel mít uchazeč doporučení nějaké vlivné duchovní osoby, což Neumann neměl a ani o něj neusiloval.⁵⁷

Teologická studia zahájil v roce 1831 v Českých Budějovicích, kde nastoupil do biskupského semináře. Zde studoval Starý zákon, hebrejštinu a církevní dějiny. Z Neumannových zápisků je patrné, že na konci 1. ročníku dne 21. července 1832 přijal tonzuru a čtyři nižší svěcení.⁵⁸ Ve 2. ročníku pak studoval Nový zákon, latinu, řečtinu, hermeneutiku (nauka o správném výkladu textu Písma svatého tak, aby zůstal zachován jeho pravý smysl) a kanonické právo. V této době měl na něj velký vliv profesor Nového zákona Jan Körner, který vyprávěl

⁵⁴ Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 8.

⁵⁵ Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 8. Uvádí, že studia na gymnáziu dokončil v roce 1831.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 115.

⁵⁶ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 117.

⁵⁷ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 17.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 14-15.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 118.

STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 11.

⁵⁸ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 118.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 17. Tonzura je obřad, při kterém dotyčný vstupoval mezi duchovenstvo. Jedná se o vyholené místo na temeni hlavy u katolických kněží značící tak odstup od světských záležitostí. Čtyři nižší svěcení se praktikovala do 2. vatikánského koncilu.

o sv. Pavlovi a jeho misijních cestách a o tom, co při nich zažíval. Neumann se sv. Pavlem sympatizoval, neboť přes všechna úskalí zůstal věrný katolické víře. Začal číst sešity Leopoldiny fundace,⁵⁹ zejména Petera Baragy⁶⁰ a dalších misionářů působících v Severní Americe. Pod vlivem této četby se rozhodl, spolu se spolužákem Vojtěchem Schmidem, po kněžském vysvěcení odcestovat do Ameriky.⁶¹ Neumann však chtěl ještě studovat v Praze. K přijetí do arcibiskupského semináře mu pomohl rektor Hermann Dichtl, který se za něj přimluvil u českobudějovického biskupa. S Hermanem Dichtlem navázal Neumann celoživotní přátelství. Po celou dobu jeho pobytu v Americe s ním zůstal v písemném kontaktu.⁶²

3.2.3 Pobyt v Praze

Na podzim roku 1833 odešel Neumann na další studia se svým spolužákem Antonínem Ládem do Prahy. Zde chtěl mimo jiné studovat angličtinu a francouzštinu. Ze zápisků Antonína Láda víme, že se zajímal také o dogmatiku a pořizoval si citáty z díla Petra Canisia *Velký katechismus (Summa doctrinae Christiane)*.⁶³ Neumann při studiích

⁵⁹ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 16. Leopoldina fundace byla společnost, která podporovala katolické misie v Americe. Byla založena ve Vídni v roce 1829 P. Reesem a je pojmenovaná podle arcikněžny rakouské a císařovny brazilské Leopoldině. P. Reese byl poslán biskupem Fenwickem z Cincinnati do Rakouska v roce 1827, aby zde zajistil finanční prostředky pro americké misie. V roce 1828 prezentoval informace o misijní práci v díle *Abriss der Geschichte des Bistums Cincinnati in Nord-America*.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 18.

⁶⁰ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 16. Uvádí jméno P. Baragy Frederic. Narodil se v roce 1797 ve Slovinsku. V roce 1831 odjel jako misionář do Ottawy a následně do Michiganu.

⁶¹ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 12. Zde se uvádí, že Neumanna přiměl k této myšlence Vojtěch Schmid, který byl na přednášce nějakého profesora o misiích v Americe.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 18.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 118.

⁶² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 18.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 118.

⁶³ STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 119.

Petr Canisius. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. [online]. 13. 2. 2013 [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Canisius.

Petr Canisius byl významnou osobností jezuitského řádu a ústřední postava Tridentského koncilu. Je také autorem prvních katechismů.

v Praze opět vedl skromný život, což ocenil v budoucnu.⁶⁴ Kvůli povinnostem, které přes den nestihl, často nešel ani spát. Mnohokrát místo na posteli spával na dřevěných židlích, popřípadě trávil noci modlitbami v kostele.⁶⁵ V. Starý uvádí, že si Neumann začal na studiích v roce 1834 psát deník s názvem *Mon Journal*. Uváděl zde své nejhlubší touhy, pocity a frustrace. Psal jej německy, francouzsky, anglicky, latinsky a řecky. Deník končí rokem 1839, kdy působil jako kněz v západní části New Yorku. Tento deník je uložen v archivu v Baltimore.⁶⁶

Mnoho životopisců sděluje, že Neumann nehodnotil studia v Praze příliš kladně. Musím zde však opět upozornit na to, že většina životopisů byla napsána s katolickou intencí. Dle P. Piřhy: „*Pražská fakulta byla tehdy plně prostoupena josefínským duchem a mnohé přednášky hraničily s herezí. Autorita papeže byla veřejně podlamována.*“⁶⁷ V životopise Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele je uvedeno, že v Praze vládla doba febronianismu.⁶⁸ Odrazoval ho také přílišný ruch velkoměsta. Pro svůj intenzivní duchovní život si ho spolužáci spíše dobírali, neboť ti se věnovali hlavně filozofii než teologii. Pro lepší představu uvádím: „...z doby právě minulé zachoval se v semináři ještě duch světský, vši dětinnou zbožností pohrdající, duch, s nímž se Neumann nikterak nemohl sprátně. Tak byl vážný náš jinoch, se srdcem plným vroucí zbožností, opuštěným cizincem mezi vlastními, duchu světa a času až příliš holdujícími druhy, a nezřídka se stávalo, že si pod tíží té opuštěnosti a cizoty někde v koutku i hořce zaplakal; tak trpkým zdal se mu život uprostřed vlažnosti a nedbalosti, které ho od pokroku v ctnosti zdržovati

⁶⁴ Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 8. Tyto informace uvádí životopis již v souvislosti se studiem na gymnáziu.

⁶⁵ STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 119.

⁶⁶ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 19. Na s. 27 uvádí, že ho psal jen anglicky, francouzsky a německy.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 119, 213.

⁶⁷ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří : Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 16.

⁶⁸ Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 9.

Febroanismus. ABC.cz: *slovník cizích slov*. [online]. © 2005-2006 [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/febronianismus>.

Politicko-náboženský směr popírající prvenství papeže ve smyslu jurisdikčním a omezující jeho moc ve prospěch biskupů.

se zdály. Často byla zbožnost jeho terčem úsměšků, ano jednou i veřejně list předčítán, kdež se z něho pro přepjatou jeho pravověrnost tropily šašky.⁶⁹

Dle *P. Piřhy* si Neumann ve svém deníku zapisuje, že trpěl hlavně samotou. Také si stěžoval, že se musí učit předměty a poslouchat názory, které mu přišly nesmyslné, místo toho, aby se propagovaly katolické a užitečné znalosti. Profesor dogmatiky byl spíše proti papeži, profesor morální teologie přednášel natolik filozoficky, že mu téměř nikdo nerozuměl a profesor pastorální teologie byl josefinistou.⁷⁰

Na Neumannovy názory mělo zřejmě vliv to, že vyrůstal v malém městě, kam nedošla osvícenská vlna. Neumann byl vychováván v duchu klasického a pevného náboženství. Proto se, jak uvádí *P. Piřha*, ve velkém světě, který na něj někdy působil chaoticky, často vracel do dětství, kde nacházel jistotu „*otcovy spravedlnosti, mateřskou ochranu, jednoduchou pravdu katechismu, útěchu v modlitbě, důvěru v Boha a pomoc Matky boží*“.⁷¹ Na druhou stranu, dle *P. Piřhy*, zde však Neumann navštěvoval mnoho míst spojených s českou historií.

Ve svém deníku Neumann uvádí, že když začal chodit na přednášky francouzštiny, byly zanedlouho pražským arcibiskupem Ondřejem Aloisem Ankwiczem zakázány.⁷² Našel si tedy učitele francouzštiny sám a pokračoval ve studiu. Angličtina se nevyučovala vůbec, proto se ji učil sám od dělníků, kteří pracovali v tamější továrně. Anglicky se naučil tak dobře, že vyhrál místo tlumočnicka v rakouské legaci. Místo však nakonec odmítl, neboť se chtěl věnovat kněžskému povolání. V Praze dále studoval italštinu a sám si překládal díla Alfonse z Liguori, zakladatele Kongregace Nejsvětější Vykupitele. Četl také

⁶⁹ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 10.

⁷⁰ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 26.

PIŘHA, P. *Posel ze zámoří : Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 12.

⁷¹ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří : Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 12.

⁷² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 19. Přednášky byly zakázány, neboť osvícenství, ze kterého se v Rakouské monarchii vyvinul josefinismus, pocházelo z Francie.

mnoho dalších duchovních autorů, např. sv. Terezii od Ježíše (z Avily) nebo sv. Augustina. Když končil studium v Praze, ovládal řečtinu, hebrejštinu, němčinu, češtinu, francouzštinu, angličtinu, italštinu a španělštinu, což využil při pozdější misijní činnosti.⁷³ Studium v Praze bylo pro něj „pravou školou života. Všeho, čeho bylo zapotřebí budoucímu misijnáři: ráznosti povahy, radostné v opuštěnosti mysli, klidu v neštěstí, vroucnosti v modlitbě, útlosti svědomí, všeho toho nasbíral si tehdy za zkoušek a útrap života seminářského“.⁷⁴

Studium v Praze dokončil dne 6. července 1835 a vrátil se zpět do Českých Budějovic.⁷⁵

3.3 Návrat do Prachatic a cesta do Ameriky

Po návratu do Českých Budějovic prožíval Neumann životní krizi, kterou vyvolala zpráva P. Dichtla, že nebude vysvěcen na kněze, neboť diecéze má kněží dost. Jeho vysvěcení bylo odloženo na neurčito stejně jako misijní cesta do Ameriky. Neumann to vnímal jako „Božího odmítání“. Další problém byl v tom, že pokud by Neumann nebyl vysvěcený na kněze, musel by jej živit otec, neboť vzhledem k svému postavení nesměl pracovat. Otec měl však zaopatřit další Neumannovy sourozence. Úřední formalities vyřizované přes Leopoldinu fundaci byly zdlouhavé.⁷⁶

Dne 14. července 1835 odcestoval do Českých Budějovic, kde P. Dichtlovi sdělil své konečné rozhodnutí odejít do Ameriky. Chtěl pomáhat zejména nemocným lidem. V životopise Neumann uvádí, že pokud by do Ameriky neodcestoval, odešel by na nějaké pusté místo. Filadelfský biskup Kenrick, který žádal o německy mluvící kněze, pověřil jejich nábořem dr. Resse ze Štrasburku. Právě Dichtl mu Neumanna

⁷³ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 22.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 19-20.

STARÝ, V. *Prachatic a Jan Neumann*, s. 119.

⁷⁴ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 11.

⁷⁵ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 11.

⁷⁶ PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 19-21.

doporučil. Dne 26. července svůj úmysl sdělil otci. Ten mu následující den dal písemné svolení, které odevzdal českobudějovickému biskupovi.⁷⁷ Dne 8. září 1835 měl své první kázání v Chrobolech. Poté prošel mnoho poutních míst v Jižních Čechách, kde se věnoval modlitbám, studiu a kázání.⁷⁸ Ve volných chvílích studoval angličtinu a katechismus, překládal, psal deník atd.⁷⁹ V prosinci 1835 Neumann obdržel cestovní pas.⁸⁰

Problémy však byly s financováním Neumannovy cesty. Biskup Kenrick ani Leopoldinská fundace ji financovat nemohli a ani nechtěli. P. Dichtl tedy uspořádal sbírku, při které se vybralo určité množství finančních prostředků. Dle Neumannových slov stačily jen na cestu pro jednoho, proto odcestoval sám. Jeho kamarád Vojtěch Schmid zůstal v Čechách. Byl s ním však celý život v písemném kontaktu.⁸¹

Z deníku Jana Neumanna víme, že ještě před odjezdem vykonal pouť do Nepomuku, „*rodného města svého křestního patrona*“.⁸² Dne 8. února se vydal na cestu bez rozloučení s rodinou.⁸³

Nejprve odjel do Českých Budějovic. Odtud dne 11. února 1836 napsal rodině dopis na rozloučenou, v němž se omluvil za to, že se s nimi nerozloučil. Odůvodnil to tím, že je i sebe chtěl ušetřit loučení. Také jim poděkoval za vše, co pro něj udělali. Německý text tohoto dopisu je v životopise, který napsal Neumannův synovec *Jan Berger*.⁸⁴

⁷⁷ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D., of the Congregation of the Most Holy Redeemer. Fourth bishop of Philadelphia, 1884*, p. 145. (Dále jen BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*)

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 13.

⁷⁸ STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 120-121.

⁷⁹ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 29.

⁸⁰ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 21.

⁸¹ STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 121.

⁸² Tamtéž, s. 121.

⁸³ ČERNÝ, P. 19. 6. - sv. Jan Nepomuk Neumann. *Klatovský deník*, 2003, roč. 12, č. 143 (20. 6. 2003). Autor uvádí, že se Neumann před odjezdem rozloučil s rodinou i přáteli. Tato informace je však mylná, neboť v ostatních životopisech je napsáno, že odjel bez rozloučení.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 21.

⁸⁴ PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 21.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 121, 213.

Dne 13. února 1836 odjel do Lince a poté do Mnichova. Zde se dozvěděl, že Filadelfie už kněze nepotřebuje, že by měl odjet spíše do Detroitu, New Yorku nebo Vincennes.⁸⁵ Poté cestoval do Štrasburku. Zde se měl setkat s biskupem Brutem z Vincennes, který měl rozhodnout, do kterého města bude přidělen. Měl také dostat další peníze na cestu. Ty však byly rozdány jiným misionářům z Alsaska a Lotrinska, protože se Neumann opozdil a nikdo ho už nečekal. Ze Štrasburku psal dne 28. února 1836 další dopis rodičům. Neumannovi bylo doporučeno odjet do Paříže, kde mu na cestu měl finančně přispět jistý bohatý obchodník. Z Paříže se dne 11. března 1836 opět ozval dopisem rodičům.⁸⁶ S obchodníkem se nesešel, takže měl finance stěží jen na cestu do Ameriky.⁸⁷ Poté chtěl odcestovat do přístavu Le Havre, ale z důvodu 5 minutového zpoždění zmeškal dostavník. Do přístavu se nakonec dostal dne 9. dubna.⁸⁸ *P. Piřha* uvádí, že dne 10. dubna nastoupil na trojstěžník s názvem Europa.⁸⁹ Neumann ve svém životopise uvádí datum 20. dubna 1836.⁹⁰

P. Piřha uvádí, že cesta přes oceán trvala 40 dní. V dopise rodičům napsal, že s ním mělo cestovat až 200 lidí.⁹¹ Při cestě málem přišel o život, když plachetní ráhno při silném větru spadlo na místo, kde chvíli před tím stál.⁹² *P. Liřka* dále uvádí, že Neumann cestoval zejména s protestanty z bernského kantonu ve Švýcarsku, také z Alsaska, Lotrinska a Bádenska. Ti ho považovali za osobu, která chce ohrozit jejich

⁸⁵ *Jan Nep. Neumann* z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 15. Tuto informaci mu poskytl misionář cincinnatské diecéze, budoucí arcibiskup Henni z Milwaukee.

⁸⁶ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 11.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 123-124.

⁸⁷ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 125.

⁸⁸ *Jan Nep. Neumann* z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 17. Zde je uvedeno datum 7. dubna.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 125.

⁸⁹ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 21.

⁹⁰ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 142. – Pravidelná lodní doprava mezi Amerikou a Evropou se rozvinula teprve v roce 1838.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 127.

⁹¹ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 22. *P. Piřha* zde uvádí analogii v podobě 40 postních dní Pána a 40 let přerodu Izraele při exodu.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 126.

⁹² STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 127.

svobodu vyznání, pro níž cestují do Ameriky. Neumann proto většinu času trávil modlitbami a studiem. Každý den cesty si zapisoval do svého deníku.⁹³

Dne 28. května 1836, v předvečer svátku Nejsvětější Trojice,⁹⁴ zahlédli pevninu. V dopise prachatickému děkanovi Filipu Endresovi napsal, že po 40 dnech cesty zakotvili hodinu cesty⁹⁵ od States Islandu, kde byli v karanténě, a to z toho důvodu, že vál nepříznivý vítr a mnoho cestujících bylo nemocných. Byla to příjemná situace, neboť již neměli vodu ani jídlo.⁹⁶ Po několika dnech však doplul na člunu na States Islandes a odtud do New Yorku. Dne 2. června 1836 poprvé vstoupil na americkou půdu.⁹⁷

⁹³ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 142.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 24.

⁹⁴ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 18. V životopise je uvedeno, že Ameriku spatřil v roce 1839. Zřejmě se jedná o písařskou chybu, neboť dále je opět uváděn rok 1836.

⁹⁵ V životopise s názvem *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele* jsou na s. 18 uvedeny 3 míle.

⁹⁶ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 127.

⁹⁷ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 40.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 24.

4 AMERIKA NEUMANNOVY DOBY

Amerika v době, kdy do ní přichází Jan Nepomuk Neumann, je pro dnešního čtenáře stěží představitelná. K Americe ještě nebyly připojeny státy jako je Texas, Nové Mexiko, Arizona, Kalifornie a Aljaška. Americká společnost 19. století byla sociálně velmi nestálá. Střední třída v podstatě neexistovala nebo se utvářela velmi pozvolna a sociální rozdíly byly velmi výrazné. Funkce státu a vytváření podoby demokracie byly teprve na začátku. Do Ameriky přichází mnoho imigrantů z Evropy, kteří si přinášejí svoji vlastní kulturu a kteří mají vůči jiným národnostem nepřekonatelné předsudky. Z Anglie, kde vládla anglikánská církev, se stěhují např. puritáni, quakeri nebo katolíci, z Německa jsou to např. mennonité nebo moravští bratři. Imigrantům byly přiděleny pozemky, na kterých se mohli usadit. Tím však docházelo ke konfliktům mezi nimi a chovateli dobytka, neboť požadovali volné pastviny pro svá stáda, a také s Indiány, kteří na těchto pastvinách lovili bizony. Vzrůstalo napětí mezi průmyslovým Severem a zemědělským Jihem.⁹⁸

Nejvíce imigrantů bylo z Irska, Německa a Anglie. Po roce 1845, kdy v Irsku propukla epidemie bramborové plísně, počet Irů enormně vrostl. Většina imigrantů neměla peníze na to, aby cestovali na jih Spojených států, proto zůstávala v průmyslovém severu, kde většinou pracovali na stavbách jako nekvalifikovaní dělníci nebo jako služebnictvo v domácnostech. Vytvářeli chudinské kolonie nebo se zdržovali okolo katolických kostelů. Němci, kteří přicházeli do Ameriky, na tom byli finančně lépe a také byli většinou vzdělaní, což jim umožnilo lépe se uplatnit na trhu práce a zakoupit si i půdu. Také mezi Angličany bylo mnoho intelektuálů, svobodných sedláků nebo kvalifikovaných dělníků. V době, kdy Neumann v Americe působil, se sem přistěhovalo na 4,37 milionů imigrantů, z toho 1,5 milionu bylo právě Němců. Pro tyto imigranty, kteří často žili separováni, byl kostel jediným centrem jejich

⁹⁸ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 27.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 23-28.

sociálního života. V roce 1860 tak byla katolická populace největší v celé Americe. To bylo příčinou vzniku obav původních obyvatel o své postavení a jistoty.⁹⁹

Církev v Americe v době Neumannova příchodu měla specifické postavení. Po přijetí Deklarace nezávislosti v roce 1776 a nové ústavy v roce 1787 byla ustanovena svoboda vyznání. Všechny státy, kromě Virginie, zrušily podporu církve prostřednictvím daní. To spočívalo v tom, že stát se nestará o náboženství a umožňuje církvím a sektám, aby samy pečovaly o své příznivce. Věřící si vše museli financovat ze svých prostředků, např. kostely, školy nebo kněze. Zejména pro katolíky to byla velká změna, neboť v Evropě fungovaly tzv. patronáty, tzn. že každá instituce měla svého patrona, a církev byla v rukou státu. Ten rozhodoval o všech záležitostech.¹⁰⁰ Thomas Jefferson, prezident USA v letech 1801 - 1809, prohlásil, že „*nikdo nebude nucen navštěvovat nebo podporovat jakékoli náboženské obřady, místa či představitele, všichni lidé budou moci svobodně vyznávat a hájit názory ve věcech náboženství*“ a „*že nikdo nesmí trpět pro své náboženství a víru*“.¹⁰¹

Náboženství se z tohoto důvodu stává marginální, neboť lidé často dospívali k názoru, že jej nepotřebují a navíc často na příspěvky církvi ani neměli finance. Naopak ti, co církev sponzorovali, se snažili určovat, čím se bude kněz zabývat, kde a kdy se budou konat bohoslužby atd. Majetek farnosti spravovaly tzv. trustees, což byly jakési výbory farních rad. V nich často o otázkách kněžské činnosti rozhodovali movitější farníci. Církev jako taková nemohla vlastnit majetek, neboť nebyla uznaná jako instituce. Sám Neumann uvedl, že trustees mu způsobily mnoho problémů. Další překážkou byla velká vzdálenost mezi jednotlivými farnostmi a věřícími.

⁹⁹ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 43.

PUTNA, M. C. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, s. 12.

SHI, D. E. TINDALL, G. B. *Dějiny států amerických*, s. 228-231.

¹⁰⁰ SHI, D. E. TINDALL, G. B. *Dějiny Spojených států amerických*, s. 114-115.

¹⁰¹ SHI, D. E. TINDALL, G. B. *Dějiny Spojených států amerických*, s. 114-115.

Kněz musel za nimi cestovat i mnoho kilometrů. Některé navštívil jen jednou nebo dvakrát ročně. Vše potřebné pro celebrování mše a udělování svátostí musel nosit s sebou, neboť kostely v těchto místech nebyly postaveny. Také se musel vypořádat s velkým množstvím jinověrců. Do Ameriky se často stěhovali lidé, kteří byli v Evropě pro své náboženské vyznání pronásledováni. V Americe tak hledali svobodu. Později přicházeli lidé z důvodu hledání lepšího živobytí. Tak se často do Ameriky dostávali katolíci i se svými kněžími. To se dřívějším imigrantům nelíbilo, neboť se obávali o svoji nabytou svobodu. Často pak vystupovali proti těmto katolíkům, narušovali bohoslužby, vypalovali kostely, atakovali kněze atd. Dlouhou dobu trvalo než tyto události ustaly a situace se stabilizovala. Neumann na zmíněné skutečnosti zřejmě nebyl připraven, neboť v Evropě neměl o těchto událostech dostatek informací. Informace získal jen z rozhovorů se staršími kněžími, kteří takové misie absolvovali. Byl však plný entusiasmů pro misijní práci, což mu v dalším konání pomohlo.¹⁰²

¹⁰² BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 50.
LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 29.

5 PŘÍNOS JANA NEPOMUKA NEUMANNA PRO NÁBOŽENSKOU OBEC VE FILADELFII

5.1 Počátky Neumannovy činnosti

Své první dojmy ze setkání s Amerikou sdělil Neumann prachatickému děkanovi Filipu Endresovi a Filipu Dichtlovi v dopisech ze dne 27. června 1836.¹⁰³ Uvádí, že hned po příjezdu hledal v dešti katolický kostel. Na střechách kostelů byly často místo křížů korouhve (málokdy kříž) a střechy byly ploché, proto žádný nenašel.¹⁰⁴ Přenocoval tedy v hostinci jistého Švýcara, který ho hned druhý den nasměroval ke kostelu pro anglicky mluvící katolíky. Zde, v kostele sv. Mikuláše, se setkal s otcem Raffeinerem, který mu sdělil, že byl přidělen do newyorské diecéze a před třemi týdny zaslal Dr. Rassovi oznámení o jeho přijetí do této diecéze do Evropy. Poté byl přijat newyorským biskupem Dubiosem, rodákem z Francie. Vzhledem k značnému nárůstu německy mluvících imigrantů byl Neumann jako německy mluvící kněz již očekáván. Ihned po příjezdu musel začít dle pokynu otce Raffeinera připravovat děti na jejich první svaté přijímání. Neměl tedy možnost se na svoji novou činnost nijak připravit.¹⁰⁵

V dopise P. Dichtlovi napsal, že přistěhovalí Němci zde hledají hlavně svobodu a peníze. Náboženství je až na druhém místě a děti navštěvují zejména svobodné školy. Rodiče nejprve musí zjistit, že v katolických školách se s dětmi lépe zachází a jsou méně finančně náročné. Pak opět o ně převládne zájem. Pro podporu rozvoje katolické víry proto žádal o další misionáře z Evropy a také o církevní předměty, roucha, knihy a civilní šaty. Upozorňoval však, že misionáři musí být

¹⁰³ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 12.

¹⁰⁴ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, s. 40.

¹⁰⁵ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 151.
STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 128.

připraveni na chudobu, neboť by zde dlouho nevydrželi. Mnoho katolíků totiž žilo v extrémní chudobě. Jeho prosby však zůstaly bez odezvy.¹⁰⁶

Dne 25. června 1836¹⁰⁷ byl Neumann vysvěcen v katedrále sv. Patrika na Mottově ulici v New Yorku¹⁰⁸ a dne 26. června 1836 již celebroidal svoji primici (první mši) na svátek sv. mučedníků Jana a Pavla v německém kostele sv. Mikuláše. Třiceti dětem, které sám na tuto událost připravil, podal první přijímání.¹⁰⁹ Tři dny po jeho první mši byl vyslán do farnosti k Niagarským vodopádům, mezi jezera Ontario a Erie. Do jeho působnosti patřila oblast: Rochester, Buffalo, North Bush a Williamsville,¹¹⁰ kde působil až do roku 1840. Tyto oblasti byly na opačné straně státu New York.¹¹¹

Z New Yorku plul po řece Hudson na sever. Dne 29. června byl v Albaně. Vzhledem k tomu, že byl svátek svatých apoštolů Petra a Pavla, vyhledal kostel (jednalo se o irský kostel), kde se účastnil mše.¹¹² Z Albany plul po Erijském průplavu dále na západ.¹¹³

¹⁰⁶ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 185.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 28.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 26.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 129.

¹⁰⁷ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 20. Dne 19. června 1836 byl vysvěcen na podjáhena, dne 24. na jáhna a 25. června dosáhl kněžského svěcení.

¹⁰⁸ Na katedrále je nápis: „St. John N. Neumann ordained in this cathedral a priest of New York on June 25. 1836 by bishop John Dubois. Canonized June 19. 1977.

Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 42. Neumann po vysvěcení dostal listinu, na které bylo napsáno: Otec Jan Neumann byl vysvěcen biskupem Buboistem 25. června v 7.30 h. („Father John Neumann was ordained on June 25 at the 7:30 am service by Bishop Dubois.“)

¹⁰⁹ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 26.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 129.

¹¹⁰ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 20. Uvedena je ještě oblast Lancaster.

¹¹¹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 156.

STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 12.

¹¹² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 30.

¹¹³ Tamtéž, s. 30. Erijský průplav byl vybudovaný v roce 1825. Je nazývaný Clintonova strouha podle guvernéra státu New Yorku De Witt Clintona, který jej nechal vystavět. Je dlouhý 550 km a spojuje Velká jezera s východním pobřežím. Po jeho výstavbě došlo k velkému rozvoji v dané oblasti, např. Buffalo se stalo velkoměstem.

Několik dní strávil ve městě Rochester, kde zastupoval za P. Josefa Prosta, který byl na misijních vizitacích. Silná německá komunita zde právě stavěla farní kostel sv. Josefa. Vzhledem k tomu, že Neumann uměl německy, byl obyvateli vlídně přivítán. Ihned začal mladé imigranty vyučovat katechismus. Přání věřících bylo, aby zde zůstal natrvalo, ale P. Prost ho poslal do Buffala, kde vypomáhal P. Alexandru Paxovi. Buffalo bylo velmi rychle rozvíjející se město s 16.000 obyvateli a P. Pax byl již pokročilého věku a stěží zvládal své úkoly. Nabídl tedy Neumannovi místo kněze, ale ten chtěl pracovat ve vzdálenějších oblastech. Dne 13. července 1836 vypravil P. Pax Neumannovi vůz do Williamsville.¹¹⁴

Město Williamsville mělo jen čtyřmi domy, ale celá farnost představovala oblast 2.330 km² se 400 rodinami, z toho 300 mluvícími německy. Nejbližší oblast byla vzdálená dvě hodiny, nejvzdálenější až dvanáct hodin. Protože zde nebyla fara, ubytoval se u místního občana. Ubytování si musel platit sám, takže se brzy zadlužil. Také 6-7 měsíců učil místní děti, neboť původního učitele propustil pro špatné chování a neměl čas zajistit nového. Neumann si stěžoval, že je zde málo škol, děti neumí pořádně německy ani anglicky a nemají žádné povědomí o náboženství. V dospělosti už nemají na náboženství čas, protože musí pracovat. Z Williamsville navštěvoval farnosti v North Bush, Lancaster, Batavia, Niagara a další. Zaznamenal si, že v Lancasteru jako kostel sloužila stodola, v North Bush si věřící sami postavili kapli, kde se scházeli v neděli a o svátcích. Na jeho mše jezdívali německy mluvící imigranti ze značných vzdáleností. Na Velikonoce přijížděli na mši také Francouzi z Kanady. Neumann si ve svém deníku poznamenal, že oblast mezi jezery je velmi osídlená Indiány, s nimiž obchodují evropští obchodníci s kožešinami a je zde mnoho práce.¹¹⁵

¹¹⁴ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 44.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 30.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 129.

¹¹⁵ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 164-165, 203.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 45.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 30-31.

Ve Williamsville měl na starosti nedostavěný kostel. V podstatě to byly jen obvodové stěny bez střechy a uvnitř udusaná hlína. Funkci oltáře plnil skromný stůl. Se stavbou kostela bylo započato již v roce 1834 P. Mertzem, který kvůli tomu založil sbírku. Půdu pro stavbu kostela věnoval protestant jménem Schmidt. Věřící však byli chudí a měli málo peněz na jeho stavbu, a tak se farnost kvůli stavbě zadlužila. I přes tyto překážky byl však kostel dostavěn. Na první svatou mši ale přišlo jen několik věřících a nevěřící silně projevovali svůj názor – při mši dělali hluk a házeli kameny na stěny kostela.¹¹⁶

Kulturní život v tehdejší době rozvíjely náboženské slavnosti. Centrum těchto akcí bylo okolo kostelů, kde se konaly různé sportovní hry, taneční zábavy, setkání farmářů, kteří žili na odlehlých místech atd. Neumann byl znepokojen, že bohoslužby jsou často jen záminkou pro účast na těchto akcích a že lidem nepřináší mnoho dobrého. Snažil se tedy s majiteli hospod dohodnout nějaká pravidla ohledně zábav a alkoholu. Vzhledem k tomu, že místní neakceptovali tyto dohody a také kvůli sporu s trustees, rozhodl se z Williamsville odejít. Čelil také pomluvě, že pro věřící není schopen nic udělat. Několikrát na něj odpůrci házeli kameny a bláto. Odešel tedy do North Bush, kde bydlel zdarma ve srubu místního rolníka. Jeho majetek tvořily jen čtyři židle, na kterých spal, dva kufry a několik knih. Do nejbližšího kostela to měl 2,4 km.¹¹⁷

P. Piťha uvádí také několik historek s Indiány, které Neumann při svých misích zažil. Zda jsou historicky pravdivé, lze těžko dohledat. *V. Starý* ve své knize, která převážně obsahuje Neumannovu

¹¹⁶ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p.162-163.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 31.

¹¹⁷ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 187-188. Tuto informaci uvádí i Neumann v roce 1836, avšak o konfliktu s místními obyvateli nic nezmiňuje.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 46.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 32-33.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 130.

korrespondenci, žádné takové historky neuvádí, nicméně některé Neumannovy zážitky jsou vyobrazeny v oknech Neumannovy svatyně.¹¹⁸

Své zážitky Neumann často sděloval v dopisech, které posílal do Prachatic. Jsou zajímavé nejen tím, že nás informují o jeho životě, ale také tím, že v nich sděluje, jaké byly životní podmínky imigrantů. Několikrát uváděl, že kvůli lichvářům lidé přišli o všechn majetek a peníze, byli velmi chudí, stagnoval obchod, měna neměla žádnou hodnotu, kvůli špatnému počasí byla nízká úroda atd. Mnoho z nich žilo ve velmi skromných podmínkách. Byli to zejména Irové, kteří žili v malých dřevěných domcích bez oken, bez židlí a postelí. Neumann si často neměl ani kam sednout, když tyto věřící navštívil. Informoval také o tom, jaké v oblastech panují přírodní podmínky.¹¹⁹

Neumannovy misijní cesty byly velmi náročné, neboť jeho farnost byla rozlehlá jako dnešní Morava. Většinu z nich absolvoval pěšky, neboť, jak uvádí *P. Piřha*, se nikdy nenaučil jezdit na koni. Vizitace vykonával za každého počasí. Často musel projít močál a prales nebo si razit cestu roštím, neboť cesty nikdo neudržoval. Mezi dětmi se šířil černý kašel a mezi dospělými břišní tyfus. Často byl tak volán k nemocným v každou denní i noční hodinu. *P. Pax* jej často nabádal, aby více odpočíval. Neumannovi to však nevadilo a říkával: „*I což, mě zdravému hochu českých hor, to neuškodí*“.¹²⁰ Vždy pozoroval přírodu a sbíral léčivé byliny pro chudé a nemocné. Snažil se naučit lidovému léčitelství, aby mohl nemocným lépe pomáhat. Dokonce si udělal i velký herbář a cennou sbírku několika neobvyklých rostlin zaslal i do Mnichova.¹²¹ V dopise ze dne 7. října 1838 napsal rodičům, že má mnoho práce, neboť se stará o pět katolických osad. Žádal proto, aby za ním přicestoval bratr Václav,

¹¹⁸ PÍřHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 28-29.

¹¹⁹ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 56.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 131, 133, 136.

¹²⁰ PÍřHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 30.

¹²¹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 178.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 46.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 22.

neboť by mu mohl pomáhat. Zejména potřeboval pomoci s péčí o byt v době jeho nepřítomnosti a o Německou katolickou školu pro kněze v North Bush.¹²²

Neumann byl v Americe oblíben zejména u německy mluvících obyvatel, neboť mohl kázat v jejich rodném jazyce. Ti se stále ještě nebyli schopni domluvit anglicky. Čelil však i mnoha překážkám. Pro nepřítomnost kněze, který mohl kázat v jazyce imigrantů, docházelo ke ztrátě věřících a ochládání jejich víry. Neumann nemohl porozumět tomu, že imigranti, kteří musí překonávat těžké životní podmínky, ztrácí víru v Boha. Byl pro ně důležitější úspěch a zisk. Víře se věnovali až v době svého volna. Další potíž byla v tom, jak již bylo shora uvedeno, že církev nebyla podporována státem a Neumann sháněl sám finance na stavby kaplí a bohoslužebné předměty. Několikrát museli jeho starší kolegové přimět věřící, aby Neumannovi pomohli. Např. P. Prost se zasloužil o to, aby byla dostavěna fara.¹²³ P. Boever ve své knize uvádí, že si však Neumann v dopisech rodičům nikdy na těžké životní podmínky nestěžoval, naopak psal, že mu jeho farníci rádi pomáhali.¹²⁴

V Americe se Neumann setkal s radikálními názory jiných církví, zejména to byl protestantismus, který byl v Americe mnohem vyhraněnější než v Evropě, a také s antikatolickými názory. Několikrát při bohoslužbách čelil útokům na kostel různými náboženskými fanatiky, kteří se obávali křesťanství. Papeže považovali za nepřítele, který chce ovládnout svobodnou zemi. Na protestantskou víru přecházelo mnoho Němců, neboť byl v Americe na vzestupu. Bylo to způsobeno zejména tím, že velký příval imigrantů z Evropy začal měnit skladbu obyvatelstva. Nic z toho však Neumanna neodradilo a i nadále pokračoval ve své

¹²² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 33-39.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 134-135. Václav Neumann se vyučil punčochářem a chvíli pracoval u otce. Později odešel do Vídně a Francie, kde pracoval a učil se francouzsky. Dne 1. srpna 1839 nastoupil na loď Republican, která ho dne 14. září 1839 dovezla do Ameriky.

¹²³ PÍŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 33.

¹²⁴ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 46.

misijní a stavitelské činnosti.¹²⁵ Řešil také mnoho incidentů mezi samotnými imigranty, zejména mezi Iry a Němci. Každá národnost měla své kulturní odlišnosti a ty mohl, dle Neumanna, překonat jen katechismus, který tyto národy dokázal spojit.¹²⁶

Tím, že stavbu kostelů a kněze financovali věřící, cítili se jako jejich majitelé. Tak se stávalo, že farní úřady několikrát svými rozhodnutími zmařily Neumannovy plány. Aby zlepšil vztahy s bohatými farníky, dostal na výpomoc mladého kněze. Docházelo však mezi nimi ke konfliktům, neboť Neumann odmítal jeho nátlaky, aby s bohatými farníky více spolupracoval. Mladý kněz byl však záhy přeložen na jiné místo. Problémy měl také s chudšími farníky, neboť ti nechtěli financovat další a další stavby. Když však viděli, že Neumann je ještě chudší než oni sami, malými finančními částkami na stavby přispěli. Pro jiné bylo těžké přijmout skutečnost, že se v Americe mají hůře než ve své staré vlasti.¹²⁷

Neumann byl po čtyřech letech pobytu v Americe již tak vyčerpán, neboť neustále celebroid mše, kázal a vysluhoval svátosti, že onemocněl. K uzdravení mu pomohl příjezd jeho mladšího bratra Václava. V. Starý v příspěvku ve sborníku vydaném k 200. výročí Neumannova narození a 150. výročí jeho úmrtí uvádí, že Neumann se s Václavem setkal dne 16. září 1839. V knize *Prachatice a Jan Neumann* však V. Starý uvádí, že to bylo až 26. září 1839. J. Berger uvádí datum 25. září 1839.¹²⁸ Neumann byl Václavovi velmi vděčný, že za ním přijel. Jednak o něj pečoval v době největší vyčerpanosti, jak fyzické, tak i psychické, a jednak měl díky němu po mnoha letech zprávy z domova. Dle P. Lišky Neumann opět onemocněl na Velikonoce v roce 1840 zimnicí.¹²⁹ V létě se

¹²⁵ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 273.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 51.

¹²⁶ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 49.

¹²⁷ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 184.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 39-40.

¹²⁸ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 181.

STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 12.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 136.

¹²⁹ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 137. Toto si také Neumann zapsal do svého životopisu.

zotavil v Rochesteru a pokračoval ve své činnosti. Na podzim však onemocněl znovu. Svému příteli P. Paxovi při návštěvě v Buffalo řekl: „*Pane Pax, již nemohu, mé zdraví je podkopáno.*“¹³⁰ Po této zkušenosti, po naprostém vyčerpání, se Neumann rozhodl vstoupit do řádu redemptoristů, jako jeho vzor P. Prost. Následoval ho i bratr Václav. Příliš času však spolu netrávili, neboť většinou byli každý v jiném městě. Václav pracoval zejména jako kuchař, pečoval o zázemí redemptoristů a jejich hospodářství.¹³¹

5.2 Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele

Neumannův vstup do Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele ovlivnilo jeho seznámení s P. Josefem Prostem. Ten přicestoval do Ameriky rovněž jako Neumann, aby zde tuto kongregaci zavedl. Společně se seznámili v Rochesteru dne 20. července 1836. V jednom dopise pro Neumanna na konci uvedl „*Vae soli!*“ – běda samotnému. Význam těchto slov Neumann pochopil, až když byl k smrti vysílen svou misionářskou činností a poté, co si uvědomil, že celý život prožil osamocen.¹³² Neumann ve svém životopise uvádí, že se čtyři roky snažil, aby „*přivedl své osady k takové horlivosti, jak jsem to viděl v Rochesteru, ale marně. Tato skutečnost, ale přirozená či spíše nadpřirozená touha žít ve společnosti kněží, kde bych nebyl vystaven tisícům světských nebezpečí, mne přivedla najednou na myšlenku, abych požádal P. Prosta, který zůstal v provinciální synodě roku 1840 v Baltimore, o přijetí do Kongregace Nejsv. Vykupitele.*“¹³³ Jak P. Piřha uvádí: „*Je až s podivem, kolik shod najdeme v životě Alfonse a Neumanna: oba byli z poslušnosti biskupy, oba napsali katechismus, oba pokorně prošli nespravedlivým*

¹³⁰ Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 29.

LIŠKA, P. Svatý Jan Nepomuk Neumann, s. 40.

¹³¹ BOEVER, R. Saint John Neumann, p. 52.

LIŠKA, P. Svatý Jan Nepomuk Neumann, s. 39.

PIŘHA, P. Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann, s. 48-49.

¹³² Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 30.

STARÝ, V. Prachatice a Jan Neumann, s. 129.

¹³³ STARÝ, V. Prachatice a Jan Neumann, s. 137.

*sesazením z vůdčího místa v řádu, oba byli do krajnosti střídmi, štědrí, oba neúnavně pracovití.*¹³⁴

Jan Neumann vstoupil do Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele¹³⁵ v Pittsburgu v říjnu 1840.¹³⁶ *P. Liška* uvádí přesnější datum - 16. září 1840.¹³⁷ Zprávu o přijetí Neumannovi sdělil P. Prost. Nejdříve se musel vyvázat z newyorské diecéze, což chvíli trvalo, neboť biskup dr. John Hughes ho nechtěl propustit. Po splnění povinností se dne 8. října 1840 vydal do Pittsburgu. Neumann opouštěl velmi dobře udržovanou misii, nechal postavit čtyři kostely (pátý se stavěl) a měl kolem sebe 300 německých věřících. Dne 18. října ho v klášteře v Pittsburgu přijal představený P. Tschenhens. Dne 13. listopadu za ním přijel i bratr Václav, který posléze vykonával funkci pomocného bratra.¹³⁸

Svémi vlastnostmi, životními postoji a zásadami byl Neumann redemptoristům velmi blízký. Jak uvádí *P. Piřha* již v mládí, jako student semináře, četl díla zakladatele řádu sv. Alfonse z Liguori, což mu velice pomohlo zejména při studiu v Praze, kde vedl vnitřní boj s „ *Josefínským pojetím náboženství*“.¹³⁹ Jeden Alfonsův spis údajně přeložil z italštiny. Neumann měl blízko, stejně jako redemptoristé, k těm, kteří byli od náboženského centra vzdáleni a o které se nikdo nezajímal. *P. Piřha* uvádí, že Neumann měl „*vřelý a věcný sociální cit, byl vnitřně zcela ukázněný, žil v střídmosti a nežádal pro sebe ničeho z hmotných statků*

¹³⁴ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 64.

¹³⁵ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 41. Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, latinsky Congregatio Sanctissimi Redemptoris, C.Ss.R., založil sv. Alfons z Liguori v roce 1732. V okolí Neapole působil jako kněz. Redemptoristé chtěli pomáhat chudým venkovským lidem. Proto putovali po Itálii a kázali, zpovídali a pečovali o ty, o které jiní neměli zájem. V roce 1749 byla kongregace potvrzena papežem Benediktem XIV. V roce 1832 se tři kněží a tři laičtí bratři vydali do Ameriky pomáhat v duchovní obnově imigrantům. Počátky byly obtížné, neboť neměli kostely a žili ve velmi chudých podmínkách. Také čelili velkým neshodám s místními. Po překonání těžkostí byl v květnu 1839 postaven první klášter v Pittsburgu, další pak v Baltimore a Filadelfii.

¹³⁶ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 12. Zde je uvedeno datum nástupu noviciátu 30. listopadu 1840.

¹³⁷ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 43.

¹³⁸ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 50.

¹³⁹ Tamtéž, s. 49.

ani pozemských poct“.¹⁴⁰ Dle P. Lišky obdivoval Neumann práci redemptoristů v Americe již od svého příjezdu.¹⁴¹

Po vstupu do kongregace byl Neumann ihned zapojen do práce, takže v podstatě ani nepostřehl, že prochází noviciátem. Navíc, jak uvádí P. Liška, v Americe nebyl žádný novicmistr, který by Neumanna vedl v tomto období. Sám Neumann k této situaci uvádí: „*Tehdáž nebylo v Americe ani noviciátu ani novicmistra, ale práce více než dosti. Konal jsem denně s ostatními dvě společná rozjímání, zpytování svědomí, duchovní čtení, a návštěvu nejsvětější Svátosti, a modlil jsem se růženec; to bylo všecko.*“¹⁴² Také jeho obřad tzv. obláčky, kdy novic obléká řeholní oděv, proběhl ne podle přesných pravidel redemptoristů, neboť písemný záznam o rituálu, který si redemptoristé přivezli z Evropy, shořel při požáru v New Yorku. Obřad vykonali představitelé řádu podle vzpomínek na své vlastní obláčky. Neumann byl slavnostně oblečen dne 30. listopadu 1840, na den sv. Ondřeje. Předpokládal, že po vstupu do kongregace bude mít čas a klid na rozjímání a modlitby. Situace však byla jiná. Pro nedostatek spolubratří dostal na starost péči o osadu v Pittsburgu. Pittsburg byl v tehdejší době velké průmyslové město a žilo zde mnoho německých imigrantů. P. Boever uvádí, že v samotném městě jich žilo na 6.000, v okolních oblastech ještě více. Proto se Neumann ocitl ve stejném psychickém i fyzickém napětí jako předtím. Konal mnoho bohoslužeb (i dvě za den) a kázal, navštěvoval nemocné, uděloval svátosti atd. Spolu s dalšími dvěma spolubratry zde vytvořil vhodné prostředí pro rozvoj katolické víry a také pro rozvoj školství. Než byl postaven kostel sv. Filomény celebroul mše v tovární hale. Během jeho působení vzniklo v okolí na 15 nových farností.¹⁴³

¹⁴⁰ PÍŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 50.

¹⁴¹ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 43-44.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 139.

¹⁴² *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 31.

¹⁴³ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 66.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 45 - 46.

V květnu 1841 byl s bratrem Václavem vyslán přes New York do Rochesteru. Poté byl poslán za P. Tschenhensem do Norwalku. Všude, kde Neumann jako redemptorista působil, byl opět sám. Často trpěl i pochybnostmi, zda je v kongregaci vítán, když je překládán z místa na místo.¹⁴⁴ Když měl skládat řádové sliby, začalo se proslýchat, že kongregace bude zrušena a přeložena zpět do Evropy. Této situace využil biskup Purcella ze Cincinnati a nabídl Neumannovi místo faráře ve své diecézi. Neumann to však odmítl. Po náročném putování se vrátil do Baltimore, kde noviciát dokončil.¹⁴⁵ Dne 10. ledna 1842 složil sliby do rukou P. Alexandra Cvitkoviče v kostele sv. Jakuba v Baltimore¹⁴⁶ a stal se tak prvním redemptoristou, který tyto sliby složil v Americe.¹⁴⁷ V roce 1844 byl zvolen superiorem redemptoristů v Pittsburgu. Jako superior přeložil z italského pravidla pro fungování řádu, aby byla obnovena pravidelná disciplína v řádu. Tato kniha byla psaná ručně, vázaná v kůži a byla kapesní velikosti. V další knize, kterou sám napsal, sepsal všechny modlitby řádu.¹⁴⁸

Nejdříve pracoval na faře sv. Alfonse v Baltimore, ke které patřilo dalších deset vesnic. Neumann byl tedy opět velmi zaneprázdněný. S P. Feyem vyřizoval všechny duchovní záležitosti v Baltimore (uděloval svátosti, kázal, vyučoval katechismus, celebroid mše atd.) a k tomu ještě vykonávali vizitace okolních vesnic a osad tak, aby to bylo alespoň jednou

¹⁴⁴ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 12.

¹⁴⁵ STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 141.

¹⁴⁶ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 48 - 49. Baltimore bylo první město Spojených států amerických, kde působil (sídli) biskup. Zároveň se Baltimore stalo církevním centrem (metropolí). V roce 1804 bylo biskupství povýšeno na arcibiskupství. Arcibiskupem byl Msgr. Samuel Eccleston. V této době přijíždí do Ameriky mnoho imigrantů, zejména německy mluvících. Arcibiskup si s tolika cizojazyčných věřících nevěděl rady, proto požádal o pomoc redemptoristy. Ti nejdříve sídlili v kostele sv. Jana v Saratožské ulici. Kostel však velikostně přestal vyhovovat, proto byl zbourán a za pomoci Leopoldiny fundace v roce 1842 postaven nový, který již byl zasvěcený sv. Alfonsovi. Mezitím redemptoristé sídlili v kostele sv. Jakuba, kam přišel i Jan Neumann.

¹⁴⁷ ATTWATER, D. *Slovník svatých*, s. 201. Uvádí rok 1841.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 33. „Neumann byl první Redemptorista, který se v Americe kongregaci posvětil, a v pravdě nový muž, jak se kronika domu baltimorského o něm vyjadřuje.“ Nový muž je odvozeno z příjmení Neumann – Nový muž. STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 12 uvádí dokonce datum 16. ledna 1842, stejně také P. Liška a V. Starý.

¹⁴⁸ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 261, 307.

za čtvrt roku. Cestovali do Virginie a Pennsylvánie. Byla to náročná práce, neboť jak v jednom ze svých dopisů uvádí, v Baltimore bylo na 4.000 věřících a jen dva kněží – on a P. Fey. *J. Berger* uvedl, že stále více protestantů konvertovalo na katolickou víru. Denně jich bylo deset až dvacet. Mezi věřícími byla až třetina černochoů. Neumann tak opět konal misie ve vzdálených oblastech. Mohl však již využívat i železnici. V této době také stavěl nový školní dům naproti kláštera redemptoristů v Baltimore, který byl později známý jako Škola sv. Alfonse. V roce 1873 ji však zničil požár. Kvůli vznikajícímu domu a kostelu v Lousianě se zdokonaloval ve španělštině.¹⁴⁹ V dopise ze dne 26. září 1847 se zmiňuje, že v misijním domě v Baltimore je i několik Čechů, např. P. Stelzig z Prahy a P. Krútil z Kroměříže. Také uvádí, že se setkal se svými příbuznými – strýcem a tetou Hartlaubovými a Filipou Jansonovou s manželem, původem z Obernburgu.¹⁵⁰

Hlavním úkolem Neumannovy činnosti bylo udržet věřící u víry, neboť často měli jen prostředky na živobytí a pod vlivem každodenních starostí se jejich víra vytrácela. Přílišné Neumannovo vytížení se opět odrazilo na jeho zdraví. Ze zprávy P. Paxe víme, že Neumann znovu vážně onemocněl. Příčinou bylo zřejmě to, že se Neumann všemu věnoval s největším nasazením. Často si vybral nejtěžší a nejméně příjemné práce, pracoval v noci, ráno první vstával a chystal pro ostatní snídani. Neustále přeceňoval své síly, což spolu se špatným ovzduším z provozu továren a dolů, mělo vliv na jeho zdraví. Měl nepříjemný kašel, později dokonce vykašlával krev. Až na příkaz představeného P. Czackerta se v roce 1847 odstěhoval zpět do Baltimore, kde se léčil.¹⁵¹

¹⁴⁹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 258, 297-298.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 52.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 143-144.

¹⁵⁰ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 142, 145.

¹⁵¹ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 52.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 143-144.

V roce 1848¹⁵² se stal víceprovinciálem pro Ameriku. Po dobu této funkce založil nový klášter a také se podílel na rozvoji řádového školství. Měl na starosti 80 podřízených, z toho bylo 40 kněží a 10 diecézních domů. V této době se však objevují i stížnosti na jeho činnost. Zejména ho kritizoval jeho pomocník P. Stelzig, např. za prodej domu Sestrám z Notre Dame. Když byl funkce zbaven v roce 1850¹⁵³, nahradil ho P. Hafkenscheid, kterému však dělal Neumann pomocníka a poradce, zároveň byl Hafkenscheidovým zástupcem v době jeho nepřítomnosti.¹⁵⁴ Vykonával také funkci prostého řeholníka a jako prefekt studií měl na starosti dorost. I přesto, že byl v této době Neumann opět zcela zaměstnaný, vždy si našel čas, aby mohl kázat, zpovídat věřící a navštěvovat nemocné, pomáhal také sestrám, nejvíce sestrám v Baltimore, které ve svých domech pečovaly o mládež a nezaopatřené děti. Takovou pracovní náplň však opět nevydrželo jeho zdraví a na dlouhou dobu onemocněl.¹⁵⁵

Jeho zdraví nepřispěla ani zpráva, že dne 13. července 1849, na svátek sv. Markéty, zemřela v Prachaticích jeho matka Anežka Neumannová, což se dozvěděl až s několika měsíčním zpožděním.¹⁵⁶

V dopise ze dne 10. září 1851 se poprvé zmínil o svém synovci Janu Bergerovi, se kterým se pak poprvé setkal při návštěvě Prachatic v roce 1855. Jan Berger přijel do Ameriky v roce 1857.¹⁵⁷

¹⁵² *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 38. Životopis uvádí datum 9. února 1847.

¹⁵³ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 145 - uvádí rok 1849.

¹⁵⁴ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 291.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 59. Dne 29. června 1850 byly americké domy povýšeny na provincii.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 51.

¹⁵⁵ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 73.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 51-52.

¹⁵⁶ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 145.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 146, 157, 164.

5.3 Neumann biskupem

V roce 1851, po smrti arcibiskupa Ecclestonea, byl novým arcibiskupem zvolen biskup filadelfské diecéze Francis Patrick Kenrick. Měl vybrat tři kandidáty, ze kterých by byl vybrán jeho nástupce. Po dlouhých úvahách zvolil na druhé místo Neumanna. Dle něj měl pro to Neumann hned několik předpokladů: byl hluboce zbožný, svědomitě plnil kněžské povinnosti, byl vzdělaný a hovořil několika jazyky. Arcibiskup Kenrick získal pro svoje rozhodnutí podporu i ostatních amerických biskupů. U některých však převládal názor, zda není Neumann pro tuto funkci moc „obyčejný“. Oblékal se chudě, neměl rád vyšší společnost, večírky a hostiny, naopak žil převážně na vesnicích a v ústraní. Když večer 1. února 1852¹⁵⁸ přišel do svého pokoje, spatřil na stole biskupské insignie - zlatý kříž a prsten. Dne 20. března mu byla předána papežská bula Pia IX. společně s příkazem, aby jmenování přijal.¹⁵⁹ Zpráva o biskupském jmenování se brzy rozšířila po Americe i Evropě. Konsekrován byl arcibiskupem Kenrickem na Smrtnou neděli 28. března 1852, v den svých 41. narozenin. Neumann však prožíval velkou vnitřní krizi, neboť to byl pro něj velmi zodpovědný úkol.¹⁶⁰ Svědčí o tom heslo, které si zvolil „*Utrpení Kristovo, posiluj mne*“.¹⁶¹ Zvolil si také svůj erb – jedná se o znak kongregace redemptoristů. Uprostřed znaku jsou tři pahorky, přičemž na prostředním je kříž, přes tento kříž je kopí a tyč s houbou, po stranách znaku jsou zkratky jmen Ježíše a Marie. Vše ozařuje svými paprsky Božské oko¹⁶² (viz příloha č. 3). Den před svým vysvěcením na biskupa ho P. Hafkenschaid vyzval, aby sepsal svůj

¹⁵⁸ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 13.

P. Liška uvádí datum 19. března na svátek sv. Josefa. 1. února byl podepsán dekret.

¹⁵⁹ STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 147. Neumann zde končí svůj životopis. Poslední datum je 27. března 1852.

¹⁶⁰ ATTWATER, D. *Slovník svatých*, s. 201. Uvádí, že se stal biskupem r. 1851.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 80.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 48. O zvolení Neumanna biskupem se zmiňoval v dopise dvornímu kaplanovi Müllerovi i bavorský král Ludvík.

¹⁶¹ *Jan Nep. Neumann* z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 48. *Passio Christi conforta me.*

¹⁶² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 60-62.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 54.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 147, 150-151.

životopis. Jedná se o již zmíněný nejstarší Neumannův životopis končící údajem o jeho svěcení: „*Zeitra, 28. března, v den svých narozenin, budu, jestli mi v cestu něco nevejde, nejdůstojnějším panem arcibiskupem Kenrickem v chrámě sv. Alfonsa na biskupství posvěcen. Ty však, o Pane, smiluj se nad námi! Ježíši a Maria, smilujte se nade mnou! Utrpení Kristovo posilni mne!*“¹⁶³

Slavnostního Neumannova povýšení na biskupa přihlíželo mnoho lidí již hodiny před začátkem obřadu. Průvodu, který šel ze Saratožské ulice k biskupské rezidenci, se účastnilo asi 1.500 osob. Byli to zejména členové katolických organizací, děti navštěvující redemptoristické školy, několik organizací mládeže a další. Neumann byl oblečen do slavnostního liturgického oděvu. Jak uvádí *P. Liška* v kostele sv. Alfonse v Baltimore nejdříve absolvoval obřad přijetí Ducha svatého, poté následovalo pomazání nového biskupa, žehnání, nasazení mitry, předání berly, prstenu a rukavic a posazení Neumanna na biskupský stolec. Slavnostní *Te Deum laudamus* (Bože, chválíme Tebe) zazpívalo 24 redemptoristických učenců. Poté učinil poslední kázání, rozloučil se s věřícími, kteří mu darovali pozlacený kalich, prsten, kříž, řetěz a další posvátné předměty. Následujícího dne navštívil školy, kde se rozloučil s žáky a odjel vlakem do Filadelfie. Bohužel se obřadu neúčastnil nikdo z jeho rodiny. Jediný, kdo by se mohl účastnit, byl bratr Václav. Ten byl však v klášteře v Detroitu. I přesto, že dostal povolení k cestě na slavnost, nabídku odmítl, neboť to bylo příliš daleko a cesta by stála mnoho peněz.¹⁶⁴

O tom, že se Neumann stal biskupem, byly informovány i Prachatice. Neumannovi otci tuto informaci sdělil kněz, který se ji

¹⁶³ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 319.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 80.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 48. Zde je uvedeno, že svůj životopis psal 3 dny. Na s. 51 je uvedeno datum svěcení 30. března 1852.

¹⁶⁴ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 325-326.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 62-63.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 148.

dozvěděl z novin. Neumannův otec tomu však nevěřil. Přesvědčil ho až dopis od samotného Neumanna, který napsal dne 21. dubna 1852.¹⁶⁵

P. Liška uvádí, že město Filadelfie mělo v době Neumannova působení již 410.000 obyvatel, z nichž ¼ tvořili katolíci, bylo zde na 113 farností a 100 kněží. Město bylo založeno v roce 1682 náboženskou sektou kvakerů. Samotné slovo philadelphia je řeckého původu a znamená bratrská láska. Obyvatelé města tedy měli žít v lásce a svornosti. Rozloha Neumannovy diecéze byla asi 450 km² a dnes je jednou z nejvýznamnějších v zemi. Žilo zde mnoho antikatolických aktivistů, kteří se obávali, že imigranti spolu s biskupem, který nemá americký akcent, ovládnou USA. Osm let předtím, než sem přišel Neumann, zapálili kostel sv. Augustina.¹⁶⁶

Neumann si byl vědom, že nebude snadné, aby si jako biskup získal přízeň. Měl handicap imigranta, který neuměl dobře anglicky. Na jedné straně na něj čekali věřící, kteří ho obdivovali, na straně druhé ho elity města a starousedlíci stále více odmítali, neboť byl pro ně málo reprezentativní. Zejména bylo neustále poukazováno na jeho lidovost, vystupování prostého kněze a empatii se sociálně slabými občany. V domech movitých obyvatel se choval spíše zdrženlivě oproti domům v chudinských čtvrtích.¹⁶⁷ Mnoho životopisců na tomto místě Neumannova životopisu uvádí, že odmítl pozvání do vyšší třídy tím, že svůj sváteční biskupský kabát daroval jistému chudému muži a sám dál chodil ve starém kabátě. Jeho cílem však bylo kázat slovo Boží při bohoslužbách, mít dostatek času na zpovídání, stavět dobré farní školy a vytvářet dobrou a aktivní křesťanskou společnost. Dokázal se kvůli Irům naučit irsky, aby

¹⁶⁵ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 319.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 62-63.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 148.

¹⁶⁶ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 80.

KOTRMANOVÁ, L. První americký světec byl z Čech. *Naše rodina*, 2007, roč. 39, č. 26, s. 12-13.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 64.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 149.

¹⁶⁷ PÍŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 54-55.

mohli chodit ke zpovědi. Nedělalo mu problém ani sloužit mši v soukromém domě, pokud nemocný věřící nemohl přijít do kostela. Po celou dobu, kdy byl Neumann biskupem, byl stále skromným a prostým řeholníkem. Stále pomáhal chudým a potřebným, rozdával svoje šaty i boty.¹⁶⁸

Neumann musel opustit spolubratry redemptoristy a jemu již dobře známé město Baltimore. Jeho příchod do Filadelfie nebyl nijak zvlášť oslavován. Kněží věděli, že by ho velkolepé přivítání nepotěšilo, spíše naopak, a proto ku příležitosti jeho vysvěcení biskupem nechali postavit novou školu. Po jejím shlednutí ho doprovodili do sídla, které bylo na Loganském náměstí. I přesto se však Neumannovi věřící shromáždili před jeho biskupskou rezidencí, aby ho přivítali. Jako biskup začal ihned pracovat. První Neumannův projev byl v kostele sv. Jana dne 31. března 1852, kde světil palmy na květnou neděli. Odpoledne uděloval biřmování v kostele sv. Patrika a kázal v kostele sv. Josefa. Navštívil místní věznic, poté udělil svátost pomazání a začal kázat. Deset dní po příjezdu do Filadelfie napsal svůj první pastýřský list, ve kterém uvádí, že měl obavy tuto funkci přijmout. Pastýřský list je uveden v životopise *J. Bergera*.¹⁶⁹ Měsíc po vysvěcení poslal všem kněžím oběžník, kde formuloval své požadavky na svoji i jejich duchovní činnost, záměr dostavět katedrálu a farní budovu, oznámil jubilejní odpustky, žádal o modlitby za sv. Otce a zmínil národní sněm, který se měl záhy konat. V přednášce, kterou měl na půdě Katolické literární společnosti, uvedl požadavky na teologické učení. Veškeré učení a snahy o poznání se mělo dít v souladu s Bohem a v jeho službách mělo být také použito. Spisy o transcendentální nesměly být v katolických knihovnách a romantické romány označil za nebezpečné pro morálku. Dále navštívil všechny náboženské komunity,

¹⁶⁸ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 65-68. Zde se také uvádí, že tajně nosil ostrý drátěný pás, který se mu zařezával do těla a snažil se zbavit se jakýchkoli vášní.

¹⁶⁹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 237.

azylové domy, nemocnice. Od samého počátku vykonával všechnu činnost sám, neměl žádného pomocníka.¹⁷⁰

Neumann navštěvoval zejména své farnosti. Pro značnou vzdálenost jednotlivých farností, to bylo velmi náročné. Během roku jich navštívil více jak polovinu, přičemž každou farnost se snažil navštívit jednou za dva roky. Vždy zde strávil několik dní, aby zjistil jejich aktuální stav a problémy, které se snažil vyřešit. *P. Piřha* uvádí, že „*byl ochoten jet i celý den, aby udělil biřmování jednomu dítěti*“.¹⁷¹ Během prvního roku svého působení získal přehled o každé farnosti. Pro lepší přehled si dokonce vypracoval i jejich mapu. Tam, kde bylo 20 - 25 katolických rodin, nechal postavit kostel. V jedné jeho farnosti musel také řešit problémy vzniklé ze smíšených katolicko-protestantských manželství. Vždy se snažil protestanty přimět ke konverzi. Nezanedbával však ani budování škol. Snažil se zřídit školu v každé farnosti. Byl si vědom, že Amerika nemůže být budována zvenčí misionáři a dalšími imigranty. Amerika potřebovala vlastní sílu, proto usiloval o vybudování rozlehlé sítě škol, neboť doufal, že v nich vyrostou nová generace domácích kněží.¹⁷²

Neumann také pomáhal ženským řádům s jejich činností v Americe a věnoval se stavbě kostelů a katedrál. Během pěti let postavil na 50 nových kostelů. Stavba katedrály byla velmi obtížná, neboť chyběly finance a Neumann těžce nesl, že bohatí katolíci nemají o její dostavbu zájem. Dokonce byl přesvědčován, aby si na dostavbu vzal úvěr, což odmítl z obav budoucích finančních problémů.¹⁷³

¹⁷⁰ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 327, 334.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 81.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 52.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 65-67.

¹⁷¹ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 55.

¹⁷² BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 334-335. 339.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 60-63. *Passio Christi conforta me!*

PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 55-56.

¹⁷³ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 56-57.

V roce 1852 se v Baltimore konal Plenární sněm biskupů Spojených států, kde se měla zkonsolidovat náboženská legislativa a praxe. Sněm řešil otázky týkající se trustees, církevních škol, unijních liturgických pravidel, problémy s imigranty, snahu o zmenšení některých rozsáhlých diecézí a také jejich financování. Sněmu se účastnil i Neumann. Byl členem komise, která měla připravit příručku pro církevní obřady tak, aby liturgie byly jednotné. O důležitosti synod se zmiňuje v dopise P. Dichtlovi ze dne 20. května 1853. Uvádí, že jsou důležité, neboť věřící si přinášejí z domovů vlastní podobu liturgií a je nutné, aby byla vytvořena jednota.¹⁷⁴

Také byl členem komise, která se zabývala reformou školství. Neumann byl na sněmu vyzván, aby napsal katechismus pro německy mluvící imigranty. Napsal tedy svůj Velký katechismus biskupa Neumanna (Saint John Neumann's Catechism),¹⁷⁵ který byl schválen v roce 1853. Měl 180 stran a používá se ve Spojených státech amerických v podstatě dodnes. Za tento katechismus si vysloužil uznání u německy mluvících duchovních. Dále vydal pro děti Malý katechismus (Small catechism of the Catholic religion), který se dočkal 38 vydání, a také historii Bible, tedy jakousi dějepravu. Malý katechismus je k dispozici v knihovně Philadelphia Archdiocesan Historical Research Center. Chtěl, aby se tyto publikace co nejdříve dostali do rukou učitelů a učenců, proto na jejich vzniku intenzivně pracoval.¹⁷⁶ Dále byl požádán, aby napsal dopis Leopoldinské fundaci do Vídně a poděkoval za štědrost a i nadále pokračující podporu. Ohledně trustees bylo na koncilu ujednáno, že členy bude jmenovat sám biskup, popř. samotní věřící.

Po skončení koncilu odjel Neumann do Filadelfie, kde založil Ústřední radu školství pro filadelfskou diecézi, jejímž byl předsedou. Finanční prostředky na stavby škol získával ze všech částí své diecéze.

¹⁷⁴ STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 150.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 149. Uvádí, že to byl Malý katechismus o 32 stranách.

¹⁷⁶ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 265.

Neumannovi velmi pomáhal Spolek přátel katolické mládeže, který spolufinancoval chudší farnosti.¹⁷⁷

5.4 Hlavní pilíře Neumannovy činnosti

5.4.1 Školství

Ředitel historického výzkumného ústavu arcidiecéze ve Filadelfii *Joseph J. Casino* uvedl, že dříve byly církevní školy v podzemí kostelů a učitelky učily jen na poloviční úvazek. Nevyučovalo se tak pravidelně. Neumann se tedy snažil vytvořit samostatný školní systém, aby pomohl imigrantům lépe se adaptovat v novém prostředí.¹⁷⁸

Když Neumann přijel do Ameriky, byly ve Filadelfii jen dvě farní školy. O osm let později jich bylo již sto. Zpočátku byly v oblastech, kde působil, školy zasvěceny jiným církvím a děti, které do nich chodily, pak často konvertovali na jinou víru. Neumann hodně vystupoval proti protestantům. V jednom zápisku uvedl, že děti v nekatolických školách učí nevěřící nebo protestanti. Proto je třeba vybudovat katolické školy, aby děti neztrácely svoji původní víru. Mnoho dětí také místo do školy chodilo pracovat do továren nebo do protestantských rodin.¹⁷⁹

Sám řekl, že školský systém v Americe je teoreticky velmi liberální, ve skutečnosti je však ke katolíkům velmi netolerantní. Každý má přispět k budování a udržování veřejného školství, které se zaměřuje jen na psaní, čtení a aritmetiku. Náboženská výchova byla ze škol vyloučena. Každá farnost tedy měla zakládat školy i bez státní pomoci. Neumann byl

¹⁷⁷ HEYDUK, J. *Svatí církevního roku*, s. 93.
LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 68-69.
BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 81-83.

¹⁷⁸ *Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna* [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

¹⁷⁹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, DD.*, p. 269-270.
BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 84-85.
PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 45-46.

přesvědčen, že náboženská výchova musí být součástí každodenního života a musí být zanechána i pro další generace. Tvrdil, že základy víry, které dítě získá v dětství, jsou pevné, jsou vtisknuty do jeho vědomí a jsou součástí přirozené podoby světa, kterou dítě vnímá automaticky. Nedílnou součástí školní výuky mělo být náboženství. Dle Neumanna bylo důležité, aby škola měla vlastní vybavení a učitele. Jako motivaci pro děti používal odměny – různé medaile, růžence, obrázky nebo i bonbony. Chodil do kostela poslouchat, jak děti zpívají písně, které je naučil. Každou neděli věnoval výuce katechismu, který pak chodil do škol zkoušet. Pro výklad Písma používal názorné kreslené ukázky.¹⁸⁰

V roce 1852 založil již zmíněnou diecézní Ústřední radu školství, jejímž úkolem bylo podporovat zájem věřících o výstavbu škol, vypracování instrukcí pro farní školy, dohlížení na kvalitu výuky atd. Dále bylo cílem rady stanovit metody výuky a jmenování učitelů, ale tak, aby to farnosti příliš finančně nezatížilo. Setkání rady se konala každý měsíc. Neumann byl přítomen vždy vyjma období vizitací nebo naléhavých záležitostí. Také měl zájem o vyšší vzdělávání – vysoké školy a akademie, neboť se sám zajímal o různé vědy a obory. V roce 1852 byly ve Filadelfii tři vysoké školy pro chlapce a tři vyšší školy pro dívky. Neumann značně dbal na výchovu k víře i v rodině. Apeloval na snoubence, aby doma k víře vedli i děti, aby lehkovážně, spíše z vášně než z lásky, nevstupovali do manželství, aby tak předešli mnoha nepříjemnostem. Systém diecézních škol, jak jej zavedl Neumann, funguje v USA dodnes. Je považován za významný Neumannův přínos.¹⁸¹

O svých úspěších v oblasti vzdělávání a stavitelství psal v dopise dne 19. listopadu 1853. Uvedl zde zejména, že počet dětí v katolických školách během krátké doby vzrostl z 500 na 5.000. Nakonec jich bylo až

¹⁸⁰ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 167, 269-270.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 85-86.

¹⁸¹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 344-349.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 69-70.

9.000. Bylo postaveno 20 kostelů, z toho 6 německých za podpory Leopoldiny fundace, ale také mnoho útulků a sirotčinců.¹⁸²

Jak již bylo zmíněno výše, byl si Neumann vědom, že na vzdělání mladých řeholníků závisí osud celé kongregace. Uvědomoval si, že potřebuje vychovat kněží narozené již v Americe, aby církev nebyla ohrožena úpadkem, nemůže se jen spoléhat na kněze z Evropy. Proto této problematice věnoval velkou pozornost. Říkal: „*Studentát a noviciát jsou štěpnicemi kongregace, z nich vycházejí misionáři. Bude-li mládež v duchu sv. Alfonsa vychována, dostojí i kongregace každé doby svatým svým účelům a snahám.*“¹⁸³ V roce 1857, kdy v Americe vrcholila finanční krize, založil Neumann tzv. malý seminář, kde vyučovali školní bratři. Byl to výchovný a vzdělávací ústav pro chlapce od 12 let, kteří se chtěli stát kněžími. Umožňovalo jim to seznámit se s tímto povoláním a získat humanitní vzdělání. Byla to příprava na velký seminář. Důležitost semináře se osvědčila, když v Americe propukla občanská válka a z Evropy přestali kněží přicházet. Ústav otevřel v Glen Riddle, měl čtyři profesory a 26 studentů.¹⁸⁴

Pozornost věnoval také ženským řádům, které pečovaly o vzdělání mládeže. Zejména to byla Kongregace Milosrdných sester svatého kříže, řád Sester karmelitek sv. Terezie z Ávily a také černošské sestry (The Oblate Sisters of Providence). Tyto sestry se již od svého založení v roce 1828 staraly o černošské děti, které byly odmítány ostatními komunitami. Kolem roku 1847 chtěl arcibiskup toto společenství rozpustit, neboť nebyl žádný kněz, který by pro ně celebroul mše a vykonával eucharistii a také z důvodu nedostatku finančních prostředků. Neumann tedy poslal k arcibiskupovi P. Tadeáše Anwandera, aby jej přesvědčil o významu tohoto řádu. Neumann poté sestram zajistil kněze na každou mši a převzal nad nimi patronát. Brzy se sestry staraly až o 113 dětí. V roce

¹⁸² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 71.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 150.

¹⁸³ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 41.

¹⁸⁴ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 97-98.

1847 přišly z Mnichova do Ameriky první sestry „de Notre Dame“, aby pomohly německým imigrantům v kolonii sv. Marie v Pensylvanii. V této oblasti však nemohly založit své centrum, proto jim Neumann prodal dům při chrámu sv. Jakuba v Baltimore, který sloužil pro novice. Prodal jej za cenu, která byla investována do jeho výstavby a opravy. Sestrám svěřil výuku ve všech třech školách v Baltimore a dále podporoval jejich učitelskou snahu např. v Pittsburgu, Buffalo nebo New Yorku. Tyto sestry jej dnes považují za zakladatele své kongregace v Americe.¹⁸⁵

5.4.2 Vizitace

Dalším okruhem Neumannových zájmů byly vizitace vzdálených domů a obcí, jejichž obyvatelé nemohli navštěvovat kostel. Nachodil tak mnoho kilometrů s batohem na zádech plným bohoslužebných předmětů, knih a dárků pro děti. To vše mu zabíralo mnoho času, proto spal jen 3 - 5 hodin denně.¹⁸⁶ Plnil tak hlavní účel Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, což je konání misíí a exercií. Vizitacím se věnoval i jako biskup.¹⁸⁷

Při vizitacích kontroloval majetkové poměry farností, úřední a pokladní knihy. Věnoval se také zpovídání, kázání, navštěvoval nemocné a uděloval svátost biřmování. Z vizitací si bral poučení pro svá další rozhodnutí. Věděl, kde je jaká situace, kolik je v dané oblasti chudých a potřebných. Cestoval za každého počasí a každého ročního období. Všude, kam přijel, se snažil věřící povzbudit a pomoci jim. *P. Liška* uvádí, že Neumanna někdy na cestách doprovázel Otec Kopf nebo jeho synovec Jan Berger, také kněz a redemptorista.¹⁸⁸

¹⁸⁵ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 299.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 72-74.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 41-43.

¹⁸⁶ PÍŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 46-47.

¹⁸⁷ *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 41. Dle Tridentského koncilu má každý biskup navštívit své farnosti alespoň jednou za dva roky.

¹⁸⁸ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 75

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 71-74.

Pro prohlubování duchovního života a pro sjednocení liturgií zavedl ve své diecézi 40 hodinovou pobožnost – adoraci Nejsvětější svátosti oltářní. Jak sám řekl, „*chtěl dát možnost věřícím nějakým zvláštním způsobem vyjádřit svoji oddanost*“.¹⁸⁹ Kvůli náboženským nepokojům ho však od zavedení této pobožnosti někteří kněží odrazovali. P. Liška uvádí, že po příhodě, kdy únavou usnul a jen šťastnou náhodou neuhořel od svíčky, se rozhodl, že pobožnost zavede na oslavu Boha. Jedná se o slavnostní 40 hodinovou modlitbu. Nejsvětější svátost oltářní je po celou dobu pobožnosti na oltáři v monstranci. Tato modlitba má sloužit k duchovnímu růstu každého věřícího. První pobožnost se konala v kostele sv. Filipa Neri, neboť v kostele tohoto světce se takováto pobožnost konala v Římě. Neumann skoro celé tři dny nevyšel z kostela, svátosti se účastnilo mnoho věřících. Neumann stanovil rozvrh pro ostatní farnosti a dohlížel na důstojnost této svátosti. Později dostal i zvláštní odpušky pro ty věřící, kteří se této svátosti zúčastnili. Pro její udržení založil Bratrstvo ctitelů Největší svátosti. Pro kněží vydal latinský spisek, ve kterém se zmiňuje o původu této pobožnosti a o způsobu, jak se má konat. Dnes je tato pobožnost dodržována v celých Spojených státech amerických.¹⁹⁰

5.4.3 Neumann jako stavitel

Ve výstavbě kostelů ve filadelfské diecézi navázal Neumann na biskupa Kenricka. V roce 1854 bylo dokončeno 6 kostelů, které začal stavět biskup Kenrick, 6 dalších bylo přestavěno a zvětšeno a dalších 30 bylo postaveno za dva roky Neumannova působení. Jedná se např. o kostely v Salemu, New Jersey, Dallastownu nebo kostel sv. Malachiáše ve Filadelfii. Velkých kostelů, jak je známe v Evropě, bylo jen několik ve

¹⁸⁹ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 86.

¹⁹⁰ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 86. Tento spis je uložen v archivu v Baltimore. Forty Hours Devotion. *Cathedral Basilica of Saints Peter & Paul*. [online]. 2013 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cathedralphila.org/mass-schedules/forty-hours-devotion>. LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 73-74.

velkých městech. Na vesnicích se stavěly dřevěné kostely bez věže s prostým křížem. Neumann sám zajišťoval financování těchto staveb, přičemž jak uvedl, každý kostel stavěl jen v případě, že na něj bylo vybráno dostatečné množství finančních prostředků.¹⁹¹

Od roku 1844, kdy byl Neumann již superiorem řeholního domu v Pittsburgu, dohlížel na dostavbu kostela sv. Filomény ve městě Pittsburg v Pensylvánii,¹⁹² neboť P. Alexander Cvitkovič nikoho vhodnějšího nenašel. Se stavbou bylo započato v roce 1842, kdy byl za účasti velkého množství lidí položen základní kámen. Dočasným kostelem se stala tovární hala. Hned na začátku Neumann zjistil, že kostel ještě ani nebyl postavený a už byl velmi zadlužený. Založil proto Spolek pro dostavbu kostela, jehož členové platili 5 centů týdně, což tehdy byla hodinová mzda dělníka. Přes všechna úskalí, která ho při dostavbě kostela potkala, byl kostel vysvěcen dne 4. října 1846. Opravdovou oslavou sv. Filomény však nebyla stavba kostela, ale jak P. Boever uvedl, odhodlání věřících kostel dostavět. V dopise ze dne 26. září 1847 Neuman uvedl, že kostel je postaven v gotickém stylu, je 53 m dlouhý, 20 m široký a má 10 kamenných sloupů. Neumann také navrhl vnitřní vzhled kostela – oltáře, barevně zdobená okna atd. Kvůli krátkému pobytu v Pittsburgu však nestihl kostel dokončit.¹⁹³

Za Neumannova působení coby místoprovinciála se začaly stavět kláštery v New Yorku, Filadelfii, Monroe, Buffalo a Detroitu. V říjnu 1847 začala v Buffalo stavba chrámu Bl. Panny Marie. Další klášter v New Orleansu začal stavět již P. Czakert v roce 1844. Neumannovi se jej podařilo dokončit a P. Czakerta zde ustanovil představeným. Zasloužil se

¹⁹¹ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 75-76.

¹⁹² STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 143. Další kostel, který redemptoristé stavěli, byl kostel sv. Alfonse v Baltimore.

¹⁹³ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 262 – 264.

BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 66.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 35. Uvádí rok 1847.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, 50-52.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 51.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 144.

také o výstavbu kláštera v Kumberlandu, jehož chrám sv. Petra a Pavla se začal stavět dne 4. ledna 1848 a vysvěcen byl dne 23. září 1849.¹⁹⁴

Při stavbách kostelů se potýkal s mnoha starostmi. Např. v Blossburgu se po dostavbě kostela věřící odstěhovali, neboť ztratili práci. Dále řešil, zda postavit nejdříve kostel pro anglicky mluvící nebo německy mluvící katolíky. Největší incident řešil však při stavbě kostela Nejsvětější Trojice ve Filadelfii. Vlastníkem tohoto kostela byly trustees a ne farnost nebo samotný biskup. Trustees hájily své zájmy a svých voličů. Spor vyvrcholil tím, že ještě bývalý biskup Kenrick musel nechat v roce 1850 kostel zavřít. Neumann pak usiloval o to, aby farnost převedla vlastnická práva na biskupa, což trustees odmítly a byl tak terčem posměšků ze strany trustees a častokrát byl napaden i skrze noviny. Spor dospěl až k soudu. Správní rada trustees byla odvolána a vlastníkem kostela se stal Neumann. Rozhodnutí soudu se stalo precedentem pro další podobné spory.¹⁹⁵

Další velkou stavbou, kterou Neumann dokončil, byla katedrála sv. Petra a Pavla na Loganském náměstí (viz příloha č. 4). Je to největší katolický kostel v Pensylvánii. V roce 1846, na svátek sv. Petra a Pavla, stavbu zahájil biskup Kenrick. Bylo to v době, kdy vrcholily spory mezi dřívějšími a pozdějšími katolíky přistěhovanými do USA. Noví imigranti byli obviňováni ze změn životních podmínek ve Filadelfii. Po vypuknutí ekonomické krize a po zvolení Kenricka arcibiskupem se dostavby katedrály ujal Neumann. Ustanovil komisi, která vybírala peníze na dostavbu. Každý, kdo přispěl, byl evidován. Příliš peněz se však nevybíralo, neboť se stavělo i na jiných místech a věřící všechny tyto stavby financovali. Mnoho bohatých, kteří v oblasti žili, nechtěli dát na tuto dostavbu peníze. Neumann chtěl pokračovat ve výstavbě jen

¹⁹⁴ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 88.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 39-41.

¹⁹⁵ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 77-78.

v případě, že bude dostatek financí. Proto práce téměř ustaly. V roce 1858 byly postaveny obvodové zdi. Po sedmi letech, kdy se Neumann dostavby ujal, byla konečně zastřešena. Dne 14. září 1859, na svátek Povýšení svatého kříže, se konalo slavnostní vztyčení pozlaceného kříže na kopuli. Je paradoxní, že slavnost celebroidal Neumannův pomocník Wood, zatímco Neumann jen přihlížel.¹⁹⁶ Dostavění katedrály se již Neumann nedožil. Bylo to až čtyři roky po jeho smrti, tedy v roce 1864 a vysvěcena byla v roce 1890, kdy byly dopláceny všechny dluhy za její stavbu. V roce 1914 byla rekonstruována pod vedením arcibiskupa Edmonda F. Prendergasta. Je postavena podle lombardského kostela San Carlo al Corso v Římě. Má tvar kříže, měří 68 m na délku, na šířku má 43 m, ke kopuli je vysoká 66 m a samotná kopule má 22 m. Na hlavním průčelí je nápis: „Ad maiorem Dei gloriam“, tj. K větší slávě boží. Katedrála pojme až 1.240 osob, kteří mohou sedět na lavicích z ořechového dřeva a dalších 260 lidí, kteří mohou využít přídavných lavic. Neumannovi je v katedrále zasvěcena jedna kaple.¹⁹⁷

Neumann také postavil mnoho sirotčinců, nemocnic a první kostel pro italské imigranty.¹⁹⁸ Pro tyto skutky je označován jako „apoštol Filadelfie“.¹⁹⁹

¹⁹⁶ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 98.

STARÝ, V. *Prachalice a Jan Neumann*, s. 166.

¹⁹⁷ About the Cathedral. *Cathedral Basilica of Saints Peter & Paul* [online]. 2013 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z www: <http://www.cathedralphila.org/>.

BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 382-385.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 60.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 77-78.

¹⁹⁸ ČERNÝ, P. 19. 6. - sv. Jan Nepomuk Neumann. *Klatovský deník*, 2003, roč. 12, č. 143 (20. 6. 2003), s. 20.

¹⁹⁹ KOTHERA, L. První americký světec byl z Čech. *ZN Zemské noviny*, 2000, roč. 10, č. 5 (7.1.2000), příl. Náš domov – čtení na víkend, s. 9.

6 NÁVŠTĚVA ŘÍMA A RODNÉHO KRAJE

V říjnu 1854 svolal do Říma papež Pius IX. biskupy z celého světa na vyhlášení článků víry o Neposkvrněném početí Panny Marie. Dne 21. října Neumann odcestoval do Evropy na lodi Union. Do evropského přístavu Le Havre dorazil dne 7. listopadu. Následující den byl již v Paříži, odkud psal otci, že jej po slavnostech v Římě navštíví. Do Říma pak docestoval v polovině listopadu. Ubytoval se u bratří redemptoristů v klášteře Santa Maria in Monterone.²⁰⁰

Dne 8. prosince 1854 se účastnil vyhlášení článku víry o Neposkvrněném početí Panny Marie. *P. Liška* uvádí, že se slavnosti účastnilo 53 kardinálů, 140 biskupů a přes 50.000 kněží, řeholníků a laiků. Slavnost se konala v katedrále sv. Petra. Dne 10. prosince se Neumann ještě účastnil posvěcení obnovené baziliky sv. Pavla za hradbami. Jak *P. Liška* uvádí, bazilika patří mezi čtyři nejdůležitější kostely Věčného města (patriarchální baziliky). Jména všech biskupů byla vytesána do mramorových desek, které jsou v apsidě chrámu. Jméno Neumann – Ioannes Newman – je na pravé straně apsidy.²⁰¹

Dne 16. prosince Neumann absolvoval soukromou audienci u papeže Pia IX. Byl pochválen za úspěšné plnění svých úkolů. Sdělil papeži svůj záměr založit sirotčinec pro děti německých katolíků. Papež ho přiměl, aby tento úkol svěřil sestrám františkánkám z Riddle Glen, ačkoli měl Neumann v úmyslu požádat sestry dominikánky. Dne 9. dubna 1855 tedy položil základy novému řádu – III. řádu sv. Františka z Assisi (Kongregace Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie), ustanovil první představenou a konstituoval řeholi a stanovy. Hlavním posláním byla péče o nemocné a výuka mládeže. Po čtyřech letech od založení

²⁰⁰ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 79-80.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 60-61.

²⁰¹ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 81.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 60-61.

měla kongregace již čtyři domy a v průběhu dalších 30 let se rozrostl počet řeholnic z původních 5 na 200.²⁰²

Návštěvy Evropy Neumann využil také k tomu, že po mnoha letech a také naposledy navštívil Čechy. Nejdříve přijel do Prahy, kde se setkal se svojí sestrou Janou, která byla představenou v ústavu řádu sv. Karla Boromejského. *P. Liška* uvádí, že se také setkal s Ferdinandem I. Dobrotivým, který za Neumanna zaplatil členský příspěvek ve spolku s názvem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, což mu umožnilo dostávat české knihy vydávané tímto spolkem. Také od něj dostal 1.000 zlatých na dostavění katedrály ve Filadelfii.²⁰³ V Praze se setkal i se svým přítelem *P. Dichtlem*.²⁰⁴

Dne 30. ledna 1855 přijel do Českých Budějovic, kde se setkal s biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem. Po příjezdu se mu dostalo mnoho poct, ačkoli tomu chtěl zabránit a snažil se cestovat jako prostý kněz. V Netolicích vyzváněly zvony a lidé mu připravili velkolepé uvítání. Večer se účastnil bohoslužby, kde pronesl kázání a udělil věřícím požehnání. Ráno se vydal na cestu do Prachatic, kam dorazil 3. února. Když do Prachatic přijížděl, uvádí *P. Liška*, čekal už zástup lidí u Dolní brány, hrála vojenská hudba a ozývaly se dělostřelecké salvy. Neumann nejdříve navštívil kostel, kde se pomodlil a promluvil k věřícím a udělil jim požehnání. Poté zástupem lidí šel k rodnému domu.²⁰⁵

Po mnoha letech se setkal s otcem a ostatními členy rodiny. Neumanna mrzelo, že s ním rodina nebyla skoro v žádném kontaktu. Jediná zpráva o tom, že mu otec a sourozenci psali, je v dopise ze dne

²⁰² *Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele*, s. 76-77.

LIŠKA, P. Svatý Jan Nepomuk Neumann, s. 80-82.

STARÝ, V. Ze života Jana Nepomuka Neumanna, s. 13.

²⁰³ *P. Piřha* toto setkání uvádí až na konci Neumannova pobytu v Čechách.

²⁰⁴ *LIŠKA, P. Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 83.

PIŘHA, P. Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann, s. 60-61.

²⁰⁵ *LIŠKA, P. Svatý Jan Nepomuk Neumann*, 83-84.

STARÝ, V. Ze života Jana Nepomuka Neumanna, s. 13.

19. listopadu 1853. Píše zde však, že P. Praxl, který od rodiny dostal dopisy, aby mu je předal v Americe, je zapomněl v Prachaticích.²⁰⁶

V rodném městě se zdržel týden. Po celou dobu sloužil mše v kostele a navštěvoval hrob matky na nedalekém hřbitově. Dne 4. února 1855 převzal na městské radnici pamětní list. Uvítal ho starosta Prachatic František Hellbrand.²⁰⁷ Od věřících dostal báseň, kterou oslavovali jeho osobu. Tato báseň je uvedena v životopise Jana Bergera. Navštívil také prachatické děkanství, kde se podepsal do pamětní knihy Literátského bratrstva. Dne 9. února 1855 brzy ráno odjel zpět do Ameriky. Tentokrát se s rodinou rozloučil. Dne 10. března vyrazil z Liverpoolu parníkem Atlantic do Ameriky. Dne 27. března dorazil do New Yorku.²⁰⁸

Když se vrátil do Filadelfie, nálada ve společnosti se značně změnila. Do Ameriky cestovali další a další imigranti z Evropy, přičemž třetina se usadila v Pensylvánii. Rodilí Američané se začali obávat o svůj život, postavení a vliv. Vyčítali imigrantům, že přináší různé nemoci. Dospělo to až k násilnostem a kampaní proti římskokatolické církvi, neboť většina imigrantů byla katolíky. Tato situace se kvůli původu dotýkala i samotného Neumanna. Nejvíce protestů bylo proti rozvíjejícímu se katolickému školství. Neumann se však v této době snažil dělat pro imigranty vše, co mohl. Za pomoci pastorů farnosti sv. Petra, sv. Trojice a sv. Alfonse založil sirotčinec sv. Vincenta pro děti německých imigrantů.²⁰⁹

²⁰⁶ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 62-63.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 148.

²⁰⁷ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 13.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 155.

²⁰⁸ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 167.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, s. 76. Zde je uvedeno datum 28. října.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 84-85.

PIŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 60-61.

²⁰⁹ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 97.

Na 9. provinciálním²¹⁰ sněmu biskupů, který se konal 4. května 1855,²¹¹ Neumann navrhl, aby se filadelfská diecéze rozdělila, neboť, jak uvádí *P. Liška*, nestačí sám spravovat 145 kostelů a sloužit téměř 200.000 věřícím. Navrhoval, aby byla zřízena diecéze v Pottsville. Jejího založení se chtěl Neumann ujmout sám. Chtěl se věnovat chudým a opuštěným lidem v hornatém venkově Pennsylvanie. Za jeho rozhodnutím stál zřejmě i pittsburský biskup Man. O'Connor, který poslal do Říma obsáhlou obžalobu Neumannova dosavadního působení. Uznával jeho horlivost a nasazení při plnění jeho povinností, ale také zdůrazňoval, že dříve nebo později se mohou objevit nepokoje mezi obyvateli, které nezvládne vyřešit. Vyřízení celé záležitosti však bylo v Římě odloženo.²¹²

²¹⁰ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 87. Uvádí 8. sněm.

²¹¹ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 160. Uvádí datum 5. května 1855.

²¹² LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 86-87.
STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s.161.

7 POSLEDNÍ LÉTA NEUMANNOVA ŽIVOTA

Místo rozdělení diecéze byl dne 17. února 1857 jako Neumannův koadjutor zvolen James Frederick Wood. Arcibiskup Kenrick obdržel tuto zprávu dne 30. března 1857. Konsekrace se konala v Cincinnati, odkud Wood pocházel. Vztah mezi nimi byl dobrý, i když měli na mnoho věcí odlišné názory. Wood byl pověřen spravováním střední části Filadelfie, finančními záležitostmi, dostavěním katedrály atd. Také zastával ostatní povinnosti biskupa – kázal, uděloval svátosti, zejména svátost biřmování, a chodil na různé společenské akce. Pracoval zejména ve městě. Neumann se spíše věnoval lesním dělníkům a horníkům v nepřístupných částech své diecéze. Objížděl venkov a daleké okolí. Jak *P. Liška* uvádí, žil Wood v domnění, že se Neumann svého postavení brzy vzdá a on převezme jeho funkci. To se však nestalo.²¹³

V červnu 1857 za Neumanem přijíždí jeho synovec Jan Berger, který je autorem jeho prvního životopisu. Ze dne 29. června 1857 máme poslední dochovaný dopis adresovaný Neumannovu otci do Prachatic. Dne 15. března 1858 napsal poslední dopis sestře Janě (Karolíně).²¹⁴ Dne 2. října 1859 vydal Neumann svůj poslední pastýřský list.²¹⁵

Jeho život byl velmi náročný a vyčerpávající. Každý den vstával v 5 hodin ráno, věnoval se modlitbě a rozjímání, v 6 hodin celebroid mši a od 7 hodin již byl ve zpovědnicí. Následovalo vyřizování úředních povinností a někdy vypomáhal za nepřítomné spolubratry. Pracoval dlouho do noci. Na sklonku života spal již jen jednu hodinu denně. Všechno vedlo ke zhoršení jeho zdravotního stavu a oslabování srdce.²¹⁶

²¹³ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 93-96. Po Neumannově smrti řídil Wood filadelfskou diecézi ještě dalších 23 let. Později se stal prvním filadelfským arcibiskupem. Diecéze byla povýšena v roce 1875.

²¹⁴ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 13.

²¹⁵ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 166.

²¹⁶ Tamtéž, s. 166.

V roce 1859 v době vánočních svátků byl Neumann již na pokraji svých sil. I přesto však celebroid bohoslužby a odmítl, aby ho někdo zastupoval. V biskupské kapli zpovídal až do 11 hodin v noci. O půlnoci celebroid mši v kostele sv. Petra. Poté se opět vrátil do biskupské kaple, kde k ránu celebroid tichou mši svatou. Mši na Boží hod vánoční již přenechal svému koadjutorovi. Na počátku roku, jak uvádí *P. Liška*, se svému spolubratru redemptoristovi P. Antonínu Urbančíkovi (pocházel z Ostravy) svěřil s tím, že se cítí nejhůře, jak se kdy cítil. Dne 5. ledna 1860 byl na cestě k notáři, jak uvádí *P. Liška*, kvůli jisté vlastnické smlouvě, když ho zastihla náhlá nevolnost a upadl na ulici. Není jasné, zda to bylo na cestě k notáři nebo od něj. *P. Piřha* uvádí, že se tak stalo na cestě k notáři, *P. Liška* stejně jako *J. Berger* uvádějí, že to bylo na cestě od notáře. Dle *P. Lišky* byl následně přenesen do blízkého domu a položen na koberec. *P. Piřha* uvádí: „a než byl přenesen do blízkého domu, zemřel“.²¹⁷ Dle *J. Bergera* zasáhla Neumanna mrtvice. Zpráva o úmrtí biskupa Neumanna se šířila velmi rychle. Neumannovo tělo bylo vystaveno druhý den na svátek Zjevení Páně v katedrále sv. Jana. Po tři dny u něj drželi čestnou stráž členové kongregace. Jak uvádí *P. Liška*, přišly se mu uklonit tisíce lidí.²¹⁸

Obyvatelé Filadelfie mu vystrojili velkolepý pohřeb. Konal se dne 9. ledna 1860 v prozatímní katedrále sv. Jana. Pohřbu se účastnily desetitisíce lidí, např. filadelfská policie, 8 literárních společností, 27 prospěšných společností, sirotci, studenti seminářů a duchovenstvo. Mši svatou celebroid James Frederick Wood, přítomen byl i Francis Patrick Kenrick. Pohřeb se konal na stejném místě, kde byl před osmi lety vysvěcen na biskupa. Katedrála byla pro tuto příležitost zahalená do smutečního roucha. Na rakvi z ořechového dřeva byl nápis „*Jan Nepomuk Neumann, čtvrtý biskup z Filadelfie, zemřel 5. 1. 1860.*“²¹⁹ Neumannovy

²¹⁷ PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 62.

²¹⁸ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 432, 435.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 99-100.

PIŘHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 62.

²¹⁹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 435.

ostatky byly položeny tak, aby mu bylo vidět do tváře. Po mši byly ostatky převezeny do sídla redemptoristů, kostela sv. Petra.²²⁰ Jak uvádí *P. Liška*, přál si být Neumann uložen mezi spolubratry redemptoristy. Opět se mu přišlo uklonit mnoho lidí, kteří přicházeli až do pozdních večerních hodin. Na druhý den sloužil P. Wood poslední zádušní mši a ostatky byly uloženy do hrobky v kryptě pod oltářem.²²¹

Zprávu o Neumannově smrti se obyvatelé Prachatic dozvěděli až začátkem března z dopisu Václava Neumanna. Dne 2. března byla odsloužena zádušní mše v kostele sv. Jakuba prachatickým děkanem Vincencem Wortnerem, které se účastnil i Neumannův otec. Kvůli pokročilému věku a špatnému zdraví toho již moc nevnímal. Zemřel dne 15. října téhož roku. *J. Berger* uvádí, že po nějaké době byla na prachatickém hřbitově zřízena pamětní deska, na které je nápis: „*Služebník boží Jan Nepomuk Neumann. Narodil se v Prachaticích 28. března 1811. Zemřel 5. ledna 1860 jako filadelfský biskup. Tento pomník byl postaven jeho věrnými přáteli.*“²²²

Tělo Jana Nepomuka Neumanna je dnes vystaveno ve skleněné rakvi v kryptě kostela sv. Petra (viz příloha č. 5), dle *Martina C. Putny*, zalité do vosku, „*takže mu může návštěvník nahlédnout přímo do tváře*“.²²³ Vzpomínka na Neumanna po jeho smrti neutichla a mnoho lidí se chodí modlit k jeho hrobu dodnes.²²⁴

Prvním životopiscem, jak uvádí *P. Liška*, byl synovec Neumanna Jan Berger, který začal psát jeho životopis s názvem *Leben und Wirken*

²²⁰ Tento kostel je v rukou redemptoristů již od roku 1842, kdy koupili pozemky pro stavbu kostela pro německy mluvící přistěhovalce a započali jeho stavbu. Neumann toto místo navštěvoval pravidelně, a to i jako biskup. V roce 1847, kdy byl kostel vysvěcen, byl Neumann superiorem Redemptoristů.

St. Peter the Apostle Parish: Home to the Neumann Shrine. *The National Shrine of St. John Neumann*. [online]. [cit. 19. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.stjohnneumann.org/parish.html>.

²²¹ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 434-447.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 100-101.

²²² BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 448.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 101.

²²³ PUTNA, M. C. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*, s. 38.

²²⁴ PÍŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 62.

des hochseligen Johannes Nep. Neumann, aus der Congregation des allerh. Erlösers, Bischofs von Philadelphia v roce 1872. Jako materiál použil informace od rodiny z Čech, ale také od Neumannových spolubratří redemptoristů. Životopis dokončil po 10 letech. Byl vydán v němčině roku 1882.²²⁵ V roce 1883 vyšel ve městech New Yorku, Cincinnati, St. Louis a Einsiedeln.²²⁶ V roce 1884 byl vydán anglicky firmou Benziger Brothers. Předmluvu napsal filadelfský biskup John Frederick Wood.²²⁷ Německé vydání je také uloženo ve Státním okresním archivu v Prachaticích.

Pelhřimovský biskupský vikář Vojtěch Holý v roce 1888 požádal prachatického děkana Msgre. Jana Švédu o vydání Neumannova českého životopisu. K tomu však nedošlo.²²⁸

²²⁵ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 7.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 169. Uvádí rok 1883.

²²⁶ KOTRMANOVÁ, L. První americký světec byl z Čech, *Naše rodina*, 2007, roč. 39, č. 26, s. 12-13.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 175.

²²⁷ BOEVER, R. *Saint John Neumann*, p. 167.

LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 102.

²²⁸ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 13.

8 BLAHOSLAVENÍ A SVATOŘEČENÍ JANA NEPOMUKA NEUMANNA

Krátce po Neumannově smrti začalo k jeho hrobu přicházet mnoho věřících žádat o pomoc. Je zaznamenáno několik zázraků, které se staly podkladem pro beatifikační a kanonizační proces.²²⁹

V roce 1885 byl v Baltimore vydán spis o Neumannově životě, který obsahoval svědectví a výpovědi asi 100 lidí. Byl to přípravný spis o 47 stranách. Informační proces byl zahájen v roce 1886 současně ve Filadelfii, Prachaticích a v Českých Budějovicích. Probíhal v letech 1886-1888. Po deseti letech studování Neumannovy korespondence, poznámek, osobních materiálů a výsleších žijících Neumannových současníků, byly poznatky předány do Říma. K samotnému zahájení procesu v Římě došlo dne 15. prosince 1896. V roce 1897 byl ve Filadelfii zahájen apoštolský proces, při němž bylo vyslechnuto několik svědků. V roce 1905 byla tato svědectví uznána za platná. Dalších 15 let pak byly zkoumány Neumannovy ctnosti. Dne 11. prosince 1921 vydal papež Benedikt XV. Dekret o prohlášení Neumannových ctností za dokonalé, trvalé a následováníhodné (o heroických ctnostech).²³⁰ Ocenil jeho pracovní nasazení, píli a zásluhy na vytvoření systému amerického školství. Přípravy na Neumannovo blahoslavení byly přerušeny II. světovou válkou. V roce 1957 byla žádost o blahořečení podepsána 4 kardinály, 166 arcibiskupy a biskupy USA. Proces byl obnoven ke 100. výročí jeho úmrtí. Žádosti o Neumannovo blahořečení pocházely z celého světa.²³¹

V roce 1960 měla žádost již 200.000 podpisů. V roce 1961 zkoumali lékaři kongregace ritů dva zázraky, které nakonec uznali jako

²²⁹ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 175.

²³⁰ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 102.

SCHAUBER, V. SCHINDLER, H. M. *Rok se svatými*, s. 15.

²³¹ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 178-179.

nepřirozené a zázračné a navrhli Neumannovo blahořečení.²³² Datum blahořečení bylo stanoveno na 23. červen 1963. Vzhledem k náhlému úmrtí papeže Jana XXIII., bylo stanoveno nové datum 13. října.²³³

Neumann byl blahoslavený papežem Pavlem VI. v bazilice sv. Petra v Římě. Vzhledem k probíhajícímu II. vatikánskému koncilu bylo obřadu přítomno mnoho církevních funkcionářů z celého světa včetně Američanů.²³⁴

Po blahořečení však neustaly myšlenky na Neumannovo svatořečení. Žádost poslal např. generální představený redemptoristů P. William Gaudreau za spolubratry redemptoristy z celého světa, pražský arcibiskup Josef kardinál Beran jménem všech československých katolíků nebo např. arcibiskup Krol, Neumannův nástupce ve Filadelfii. Dne 27. ledna 1966 souhlasil papež Pavel VI. se znovuotevřením procesu.²³⁵

Dne 19. června 1977 byl Neumann kanonizován papežem Pavlem VI. V den Neumannova svatořečení proběhly v kostele sv. Jakuba v Prachaticích slavnostní bohoslužby, kterých se účastnil i americký velvyslanec v ČSSR a houstonský biskup Jan Mořkovský s dalšími 37 americkými věřícími. Slavnosti v Římě se účastnil prachatický kněz P. Jan Hanžl, který po svém příjezdu vystavil v prachatickém kostele obrázek Jana Neumanna. Na příkaz úřadů však musel být odstraněn.²³⁶

P. Piřha uvádí, že proces svatořečení byl tak trochu kuriózní. Jan Nepomuk Neumann pocházel z česko-německé rodiny, narodil se v Čechách, které byly součástí Rakouska. Hovořil německy, ale, jak uvádí *P. Piřha*, říkal o sobě, že je český chlapec. Značnou část života prožil v Americe. Při slavnosti svatořečení vlály v Římě americké vlajky, mši

²³² STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 178-179.

²³³ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 103-104.

²³⁴ KOTRMANOVÁ, L. První americký světec byl z Čech. *Naše rodina*, 2007, roč. 39, č. 26, s. 12-13.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 175-176, 179-180.

²³⁵ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 181.

²³⁶ Tamtéž, s. 181-182.

celebrovali američtí biskupové spolu s arcibiskupem pražským a obětní dary přinesly děti v bavorských a českých krojích. Jan Nepomuk Neumann byl prohlášen za svatého v celé katolické církvi.²³⁷ České katolíky zastupoval kardinál František Tomášek.²³⁸

O svatořečení Neumanna se můžeme dočíst z příspěvku *Kristýny Daňhové* a *Jana Hájka* uvedeného ve sborníku vydaném ke 200. výročí Neumannova narození a k 150. výročí jeho úmrtí. Autoři navštívili klášter Milosrdných sester sv. Karla Boromejského a vyslechli jednu z nich, která uvedla, že o Neumannově blahořečení v roce 1963 se toho mnoho nevědělo. Oslavy svatořečení v roce 1977 již byly větší, a to i přesto, že tehdejší vládní komunistická strana usilovala o to, aby prachatický okres byl jedním z nejvíce ateistickým okresem v Čechách. Dále vyslechli ředitele Prachatického muzea Mgr. Pavla Fencla, který uvedl, že oslavy Neumannova svatořečení probíhaly v Prachaticích dvakrát, a to v červnu 1977 a v červnu 1989. Oslavy v roce 1977 trvaly tři dny. Mgr. Fencel vzpomínal, že jako učitel musel děti odvést na branné cvičení, aby se nemohly oslav účastnit a nebyly tak jimi ovlivněny. Dítě, které v uvedené dny nepřišlo do školy, muselo mít mimořádně odůvodněnou nepřítomnost. V roce 1989 na oslavy přijel i biskup z Filadelfie. Mgr. Fencel uvádí, že i přes známky konce komunistického režimu, nemohli věřící z Německa oslavy navštívit. V rámci těchto oslav byla odhalena pamětní deska na rodném domě Jana Nepomuka Neumanna. O událostech se nezmiňovala televize ani noviny.²³⁹

O prohlášení Neumanna za svatého informovaly již *Plzeňské listy* v roce 1897: „*N o v ý č e s k ý s v a t ý. V nejbližší době bude prohlášen za svatého Jan Nepomuk Neumann, čtvrtý biskup filadelfický, rozený*

²³⁷ PÍŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 63 - 64.

²³⁸ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 20.

²³⁹ DAŇHOVÁ, Kristýna. HÁJEK, Jan. Za svědectvím pamětníků svatořečení Jana Nepomuka Neumanna. In: *Jan N. Neumann : 1811-2011 : 200 : svatý Jan Nepomuk Neumann (1811-1860) = der heilige Johann Nepomuk Neumann (1811-1860)*, s. 26-27.

20. března 1811 v Prachaticích, kdež otec jeho byl punčochářem. Neumann studoval v Budějovicích, kde také vstoupil do kněžského semináře. Nedokonav tady studia, odebral se do New-Yorku, kde byl od biskupa Dubiose na kněze posvěcen. Jako kněz vynikl tak příkladným životem, že nyní se jedná o to, aby byl prohlášen svatým. Zemřel v lednu 1860. – Proslul velkými vědomostmi linguistickými. Říká se o něm, že dovedl kázat ve 14 řečech.²⁴⁰ V článku je několik nepřesností. Jednak Neumannovo datum narození, které je 28. března 1811. Dále je zde uvedeno, že nedokončil studia. Studia dokončil, ale nebyl vysvěcen na kněze. V neposlední řadě je uvedeno, že hovořil 14 jazyky. V ostatních životopisech je však uváděno 8 jazyků. Tyto nesrovnalosti jsou dány zřejmě tím, že ještě nebyl dopodrobna znám jeho životopis.

O průběhu blahoslavení a svatořečení v komunistickém Československu se zmiňuje *Vladimír Feldmann* v článku z roku 2007 *Problémy se svatořečením Jana Nepomuka Neumanna v komunistické ČSSR*. Dle *V. Feldmanna* byl beatifikační proces zdlouhavý a uspíšila ho v roce 1957 žádost amerických biskupů, aby na něj papež zaměřil svoji pozornost. Zřejmě v tom hrálo roli i to, že Amerika dosud neměla žádné vlastní svaté. Jak *V. Feldmann* uvádí, bylo blahoslavení Jana Neumanna nežádoucí, neboť byl „*propagátor a šířitel katolických škol podporovaný imperialistickou Amerikou*“ a „*světec sudetáckých revanšistů*“.²⁴¹ Tehdejší katolický tisk o vyhlášení blahoslavení nepodal žádnou zmínku. Čeští katolíci se tak o blahoslavení mohli dozvědět jen z polského nebo východoněmeckého katolického tisku. O procesu svatořečení byla informovanost již lepší. Zřejmě to bylo, jak uvádí autor článku, pod vlivem Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě konané v roce 1975 v Helsinkách. Do Říma tedy dorazilo i několik delegátů z českobudějovické diecéze v čele s kapitulním vikářem Josefem Kavalem a několik řeholnic. O procesu svatořečení vydaly Katolické

²⁴⁰ Nový český svatý. *Plzeňské listy*, 1897, č. 32 (16.3.), s. 3.

²⁴¹ FRANCL, V. Připomeneme si výročí svatořečení Jana Neumanna Svatý Jan Nepomuk. *Listy Prachaticka*, 1996, roč. 4 (31. 12. 2012), s. 13.

noviny článek *Jana Lebedy Nový muž*, který se věnuje spíše jeho duchovnímu životu. Průběh kanonizace popsal *ThDr. Ladislav Pokorný*, římskokatolický teolog, kněz, liturgista, spisovatel, redaktor, děkan a vysokoškolský pedagog. Dále se o procesu zmínil oběžník českobudějovické diecéze *Acta curiae*. Časopis *Duchovní pastýř* o svatořečení pomlčel. V samotných Prachaticích bylo svatořečení zatajeno. Ti, co se slavnosti chtěli účastnit, museli se sami jednotlivě dostavit do Říma (většinou pěšky), protože organizovaný přesun by byl podezřelý.²⁴²

O svých zážitcích z kanonizace vypráví v rozhovoru s *Radkem Gálisem* českobudějovický biskup *Jiří Paďour*, který se kanonizace osobně účastnil. Uvádí: „Většina lidí už ani neví, jaká byla před 30 lety doba. V roce 1977 probíhala tvrdá normalizace naší společnosti. (...) Náš národ se ocitl v depresi, která trvala až do roku 1989. A asi v polovině téhle národní deprese se uskutečnila kanonizace svatého Jana. (...) Vládní garnitura musela na kanonizaci do Říma někoho pustit. Povolila cestu skupině 10 kněží z budějovické diecéze, z rodiště svatého Jana, a 10 z pražské diecéze. Kněze doprovodily 3 řeholní sestry z poutního místa Lomec, který se nachází v budějovické diecézi. Tak se objevila výzva, že se může hlásit, kdo chce. Přihlásil jsem se, aniž bych měl jistotu, že to vyjde (...) členy delegace byli sice někteří členové *Pacem in tetros*, ale například i řeholník redemptorista a pozdější biskup *Antonín Liška*. Spolu s ním jeli další redemptoristé: kaplan *Jan Hanžl* z Prachatic nebo vynikající děkan *Prátr* ze Sušice a dokonce i profesor *Jaroš*, tajný provinciál redemptoristů. Výprava byla pod kontrolou *StB* a měli nás stále pod dozorem.²⁴³ Dále uvedl, že slavnosti se účastnilo na 10.000 Američanů.

²⁴² FELDMANN, V. Problémy se svatořečením Jana Nepomuka Neumanna v komunistické ČSSR. *Setkání*, 2007, roč. 17, č. 1, s. 3.

²⁴³ PAĎOUR, J. Sv. Jan Nepomuk Neumann je mimořádným světcem. [rozhovor]. *Zaps. R. Gális. Prachatický deník*, 2007, č. 139 (15. 6. 2007), s. 30.

Jak již bylo zmíněno výše, o životě Jana Nepomuka Neumanna spíše z duchovní stránky se v článku *Nový muž* zmiňuje pozdější biskup Jan Lebeda. Mimo jiné uvádí: „*Jeho kanonizace je asi podmíněna jeho hrdinstvím, se kterým snášel příkoří, pomluvy, prudké útoky osob jiného duchovního rodu i jiné pastýřské orientace (...) Neumann zemřel 5. ledna, v předvečer Zjevení Páně, stav se jakoby fialovou živou vigilií, předchůdcem a připravovatelem cest Páně (...) biskup Neumann učinil rázný pohyb od jakékoli církevní pompéznosti svou prostotou a jednoduchostí vyvěrající z evangelia a stal se už při svém vstupu na biskupský stolec odstraňovatelem církevního triumfalismu. Snad bychom mohli říct, že v tom byla reminiscence na kající vstup sv. Vojtěcha do pražské katedrály, neboť sv. Vojtěch, zvláště v jižních Čechách uctíváný, nepochybně formoval jeho duši a v dobových rozporech a zlomech dával orientaci.*“²⁴⁴

²⁴⁴ LEBEDA, J. *Nový muž*. *Katolické noviny*, 1977, roč. 29, č. 25, s. 3.

9 SOUČASNÁ REFLEXE NEUMANNOVY OSOBNOSTI V RODNÝCH PRACHATICÍCH A V JIŽNÍCH ČECHÁCH

Po smrti Jana Nepomuka Neumanna jeho rodný dům převzaly Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského a byl přestavěn pro klášterní účely a také pro účely sirotčince a školy. Vysvěcen byl dne 10. června 1861. Dne 31. října 1861 byla vysvěcena klášterní kaple. V roce 1975 musely sestry dům opustit. Vrátit se mohly až v roce 1992.²⁴⁵

Dne 26. března 1911 vyšel v *Šumavských proudech* článek o oslavách 100. výročí Neumannova narození: „*Veliká oslava uspořádána minul. úterý na paměť 100 letého narození biskupa Jana Nep. Neumanna, zdejšího rodáka. Účast lidu venkovského a jmenovitě českého byla značná. Pěkně se to vyjímal, jak čeští kněží s českým biskupem Monsgrem. Hůlkou v čele oslavovali zakladatele zdejšího německého kláštera a tím také spoluzakladatele poněmčovacího ústavu klášterního, v němž tolik českých dívek připraveno o své národní uvědomění a předěláno na Němky!*“²⁴⁶ Zde se objevuje narážka na dům Milosrdných sester sv. Karla Boromejského.

Jak se můžeme dočíst v knize *V. Starého*, neprobíhaly v době první republiky žádné větší oslavy. Bylo to dáno zřejmě tím, že Neumann byl považován za Němce. Podobná situace byla i v době komunismu. Jak uvádí *D. Herman* v dokumentu *České televize*, komunistický režim se snažil Neumannovu památku a vše, co s ním bylo spojeno, tabuizovat. V roce 1988 bylo vyhlášeno desetiletí duchovní obnovy ČSSR a následující rok byl věnován počtě Neumanna. V Českých Budějovicích a Prachaticích proběhla pouť ke cti sv. Jana Neumanna. Začala v katedrále sv. Mikuláše v Českých Budějovicích pontifikální svatou mší.

²⁴⁵ BERGER, J. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D.*, p. 450.

Neumanneum. *Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského*. [online]. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.boromejky.cz/210.htm>.

STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 13.

²⁴⁶ Státní oblastní archiv v Třeboni – Státní okresní archiv Prachatice, *Šumavské proudy*, 1911, roč. 8, č. 13, (26. 3. 1911).

Poté se konala modlitba u hrobu Neumannových rodičů ve Starých Prachaticích a následovala mše v kostele sv. Jakuba. Oslavy probíhaly i další den.²⁴⁷

V roce 1980 při výročí 120 let od Neumannovy smrti byla vysvěcena kaple sv. Jan Neumanna na Třístoličnicku pod skalním vrcholem Hochstein v Bavorsku. Je zde nápis „*Bischof Neumann Kapelle*“. D. Herman vzpomínal, že v těchto letech opravoval Stožeckou kapli, kam Neumann chodil s rodiči na náboženské poutě.²⁴⁸

Dne 24. dubna 1990 byla odhalena deska na budově kláštera za přítomnosti českobudějovického biskupa Miloslava Vlka a amerického arcibiskupa Kučery. Desku nechal na vlastní náklady zhotovit František Soumar. Je v češtině, němčině a angličtině. Dne 24. května 1992 se konaly v Prachaticích v Městském divadle oslavy 15. výročí svatořečení za přítomnosti předsedy vlády ČR Petra Pitharta. Iniciátorem byl *Prachatický klub přátel prachatického světce sv. Jana Nepomuka Neumanna* založený v roce 1991. V rámci oslav se konalo i několik přednášek.²⁴⁹

Biskup *Antonín Liška* dne 25. července 1992 vysvětil kapli v klášteře sv. Karla Boromejského. O půl roku později byla vysvěcena nová kaple v chrámu sv. Jakuba v Prachaticích. Jedná se původně o kapli sv. Barbory, která byla v 90. letech opravena. Kapli opět světil biskup

²⁴⁷ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 193.

Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>. ČT.

²⁴⁸ KOTRMANNOVÁ, L. První americký světec byl z Čech. *Naše rodina*, 2007, roč. 39, č. 26, s. 12-13.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 175–176, 179-180.

Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

²⁴⁹ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 20-21.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 195-196.

Antonín Liška. Dne 17. června 1995 papežský nuncius Giovanni Coppa celebroid mši svatou za sv. Jana v kostele sv. Jakuba.²⁵⁰

Oslavy, které se konaly v roce 1997 k 20. výročí Neumannova svatořečení, přibližuje v článku vydaném v *Listech Prachaticka* V. Francl. Pod záštitou Jihočeského rozhlasu proběhly tři koncerty světské a duchovní hudby, dále probíhaly přednášky a besedy o Janu Nepomuku Neumannovi. Byla vydána odborná publikace *Václava Starého Prachatice a Jan Neumann*, která byla přeložena i do němčiny. Další akce připravila prachatická farnost společně s Křesťanskou akademií. Oslav se zúčastnilo i mnoho osob ze zahraničí.²⁵¹

V roce 1998 byla do kostela sv. Jakuba instalována přes půl metru vysoká socha sv. Jana Nepomuka Neumanna jako dar od německé farnosti v Obernburgu nad Mohanem, rodiště Neumannova otce Filipa. Sochu převzal přímo v Obernburgu dne 19. července P. Havrda. Autorem je řezbář Heinrich Kostner ze St. Ulrychu. Další menší kovová soška světce je v kostele na postranním oltáři. Byla darována římským kardinálem Corado Bafile.²⁵²

Narození a úmrtí prachatického rodáka téměř každoročně zmiňuje i místní tisk, např. *Listy Prachaticka* - dnešní *Prachatický deník*, *Českobudějovický deník*, *Českobudějovické listy* atd. V článku *Vratislava Francla* vydaném ke 190. výročí Neumannova narození se dočteme, že Neumannova ulice byla v Prachaticích již od roku 1890. Vládnoucí komunistická strana ji však po druhé světové válce přejmenovala na ulici Horní. Nové zastupitelstvo města v roce 1991 zamítlo žádost o její znovupřejmenování na Neumannovu ulici. Po více než roce na základě petice občanů však zastupitelstvo rozhodlo o změně názvu. Za přispění

²⁵⁰ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 20-21.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 193-194.

²⁵¹ FRANCL, V. Připomeneme si výročí svatořečení Jana Neumanna Svatý Jan Nepomuk. *Listy Prachaticka*, 1996, roč. 4 (31. 12. 2012), s. 13.

²⁵² (vf). V Jakubu přibyla socha prachatického světce. *Listy Prachaticka*, 1998 (28.7. 1998), s. 13.

programu Phare vydalo *Občanské sdružení Jana Nepomuka Neumanna* tři druhy pohlednic s jeho portrétem. Toto sdružení také za přispění *Křesťanské akademie a Římskokatolické farnosti* pořádalo 30. března 2001 koncert s názvem *Pocta J. N. Neumanna*. Hrála zde *Pošumavská komorní filharmonie*.²⁵³

Dne 1. listopadu 2005 byl otevřen Hospic sv. Jana N. Neumanna v rodném domě světce, který je součástí areálu kláštera Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. O zřízení tohoto zařízení se zasloužilo *Občanské sdružení sv. Jana Nepomuka Neumanna*. Představitelé sdružení se vydali v roce 2003 do Vatikánu žádat nejen o finanční podporu na jeho dostavbu. Setkali se zde se zástupci katolické církve Johnem Foleyem, rodákem z Filadelfie, a s apoštolským nunciusem Giovannym Coppou, bývalým vyslancem Vatikánu pro Českou republiku.²⁵⁴

Rok 2007 byl v českobudějovické diecézi vyhlášen rokem sv. Jana Nepomuka Neumanna. Dne 1. června 2007 byl otevřen park, ve kterém byla dne 16. června 2007 posvěcena Neumannova socha (viz příloha č. 6) za účasti biskupa Jiřího Paďoura. Socha byla místním občanům věnována věřícími z Filadelfie. Konala se také diecézní pouť a mše v kostele sv. Jakuba, jež sloužil biskup Jiří Paďour za účasti hostů z Německa a Rakouska.²⁵⁵

V roce 2010 proběhly slavnosti k připomenutí 150. výročí Neumannova úmrtí. Tento rok také českobudějovický biskup Mons. Jiří

²⁵³ FRANCL, V. J. N. Neumann oslaví 190. výročí. *Listy Prachaticka*, 2001, roč. 9 (28. 3. 2001), s. 15.

²⁵⁴ FUCHS, M. Prachatičtí vezli do Vatikánu informace o projektu hospicu. *Českobudějovické listy*, 2003, roč. 12 (3. 6. 2003), s. 9.

STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 20.

²⁵⁵ KOTRMANOVÁ, L. První americký světec byl Čech. *Naše rodina*, 2007, roč. 39, č. 26, s. 12-13.

KLÍMA, V. Sochu Jana N. Neumanna vysvětil biskup Jiří Paďour. *Prachatický deník*, 2007, roč. 15, č. 141 (18. 6. 2007), s. 7.

LIŠKA, Pavel. ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Oslavíme 30 let od svatořečení Jana N. Neumanna. *Radniční list*. [online]. Červen 2007, roč. 9, č. 6. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0607/01.pdf.

Paďour vyhlásil diecézní pouť z Českých Budějovic do Prachatic, která se konala 17. června 2011.²⁵⁶

V rámci těchto slavností byl v chrámu sv. Jakuba zavěšen a vysvěcen nový zvon, který nese jméno *Jan Nepomuk Neumann*. Byl odlit 13. dubna 2010 v dílně rodiny Dytrychových v Brodce u Přerova. Váží 485 kg.²⁵⁷

V roce 2011 se konaly oslavy 200. výročí Neumannova narození. K tomuto výročí složil prachatický rodák, hudební skladatel František Jančík, kantátu *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, kterou zazpíval v kostele sv. Jakuba prachatický sbor *Česká píseň* v předvečer výročí Neumannova narození dne 27. března. Slova byla převzata z *Kancionálu* č. 835. Sbor doprovázela *Pošumavská komorní filharmonie*. Tato kantáta pak zazněla znovu při samotných oslavách v červnu, tj. při mši celebrowané přímo na Velkém náměstí. Těchto oslav se účastnil kardinál, filadelfský arcibiskup a papežský legát Justin Francis Rigali, apoštolský nuncius Mons. Diego Causero, arcibiskup Dominik Duka, kardinál Miloslav Vlk, dále českobudějovický biskup Jiří Paďour, který byl přítomen v roce 1977 samotnému svatořečení, ale také hosté z německého Ingolstadtu a Würzburgu, mnoho hostů ze zámoří, dále z Rakouska, biskupové z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska a další z řad duchovenstva a vlády ČR. Přímý přenos mše odvysílala i Česká televize. V předvečer oslav zasedala vůbec poprvé v Prachaticích *Česká biskupská konference*. V rámci oslav byla vydána životopisná a fotografická kniha o Janu Nepomukovi Neumannovi, dále byla vyhotovena kopie sochy, kterou darovali filadelfští věřící do Prachatic a pamětní medaile. Probíhal také festival duchovní hudby a v tehdejších piaristickém klášteře v Českých

²⁵⁶ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 20.

STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 194.

ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Přípravy na oslavy Jana Nepomuka Neumanna nabírají na intenzitě. *Radniční list*. [online]. Únor 2011, roč. 13, č. 2. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0211/02.pdf.

²⁵⁷ ŠRÁMEK, Jan. Zrození zvonu sv. Jana Nepomuka Neumanna na vlastní oči. *Radniční list*. [online]. Červen 2010, roč. 12, č. 6. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0610/01.pdf.

Budějovicích byla otevřena výstava s názvem *Jan N. Neumann ve výtvarném umění*. Na Teologické fakultě Jihočeské univerzity se konala 4. května 2011 konference na téma *Jeho život byl ustavičným pochodem* za účasti českobudějovického biskupství a České křesťanské akademie.²⁵⁸ Ku příležitosti oslav narození a úmrtí Neumanna uvažovala biskupská obec i o převezení jeho ostatků z Filadelfie do rodných Prachatic.²⁵⁹

V rámci oslav 200. výročí narození Jana Nepomuka Neumanna byla zahájena stálá expozice o jeho životě v Prachatickém muzeu.

V témže roce se vydala skupinka českých poutníků v čele s biskupem Paďourem do USA, konkrétně do New Yorku, Filadelfie a Washingtonu, aby uctila Neumannovu památku v roce 150. výročí jeho úmrtí. Poutníci se setkali s Neumannovým nástupcem kardinálem Rigalim, navštívili jeho hrob a místa, kde působil.²⁶⁰

Nejvýznamnější akcí oslav 200. výročí Neumannova narození a 150. výročí jeho úmrtí byla výstava s názvem *Jan Nepomuk Neumann –*

²⁵⁸ Kantáta svatý Jan Nepomuk Neumann. *Prachatický deník*, 2011, roč. 19, č. 74 (29. 3. 2011), s. 3.

ZAJÍČEK, Z. Z Čech až na biskupství ve Filadelfii. *Českokrumlovský deník*, 2011, roč. 17, č. 143 (18. 6. 2011), s. 2.

STUHLÁ, P. Konference ke 200. výročí narození sv. Jana Neumanna. *Výběr*, 2011, roč. 48, č. 3, s. 201-202.

ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Přípravy na oslavy Jana Nepomuka Neumanna nabírají na intenzitě. *Radniční list*. [online]. Únor 2011, roč. 13, č. 2. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z:

http://mesto.prachatice.cz/pdf_0211/02.pdf.

ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Na národní pouť zavítá řada významných hostů. *Radniční list*. [online]. Březen 2011, roč. 13, č. 3. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z:

http://mesto.prachatice.cz/pdf_0311/01.pdf.

DOLEJŠKOVÁ, Jiřina. SLÁČIK, Josef. ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Pozvání na oslavy svatého patří pro všechny. *Radniční list*. [online]. Červen 2011, roč. 13, č. 6. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0611/01.pdf.

LINHOVÁ, Stanislava. Svatý Jan podržel nad poutníky obrovský deštník. *Radniční list*. [online]. Srpen 2011, roč. 13, č. 8. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z:

http://mesto.prachatice.cz/pdf_0811/01.pdf.

²⁵⁹ Jan Nepomuk Neumann – patron a ochránce českého státu. *COT*, 2009, č. 5, s. 29.

²⁶⁰ Ohlednutí za pouť do Filadelfie ke cti sv. Jana Nepomuka Neumanna. *Rádio Proglas* [online]. 18. 4. 2011 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.proglas.cz/detail-clanku/zivotni-pout-sv-jana-nepomuka-neumanna.html>.

Americký svatý ze Šumavy, která probíhala v Pasově v době od 18. září do 30. října 2009. Na výstavě se velkou měrou podílelo i Pasovské biskupství. V roce 2010 se pak výstava přesunula do Horního Rakouska a v roce 2011 do Českých Budějovic a Prachatic.²⁶¹

V Českých Budějovicích se nachází *Biskupské gymnázium J. N. Neumanna* a *Církevní základní škola České Budějovice*. Gymnázium má kapacitu 720 studentů a je zaměřeno na výuku jazyků a výuku v duchu křesťanské etiky. Zřizovatelem je Českobudějovické biskupství.²⁶²

²⁶¹ Slovo závěrem. In: *Jan N. Neumann : 1811-2011 : 200 : svatý Jan Nepomuk Neumann (1811-1860) = der heilige Johann Nepomuk Neumann (1811-1860)*, s. 29.

²⁶² Biskupské gymnázium J.N.N. a Církevní základní škola [online]. © 2002 - 2013 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z www: <http://www.bigy-cb.cz/bigy/>.

10 SOUČASNÁ REFLEXE NEUMANNOVY OSOBNOSTI V AMERICE

Hrob Jana Nepomuka Neumanna ihned po jeho smrti začalo navštěvovat mnoho věřících. Dne 4. října 1979 jej navštívil papež Jan Pavel II.²⁶³ V katedrále sv. Petra a Pavla hovořil o Neumannových zásluhách a navštívil také kostel sv. Petra, kde má hrob. U hrobu pak hovořil o jeho významu pro katolickou církev.²⁶⁴

Neumannovi bylo zasvěceno mnoho kostelů po celých Spojených státech amerických již nedlouho po jeho smrti. Jeho jméno nese také mnoho ulic, náměstí, škol, imigračních center a náboženských středisek po celém světě. Z tohoto velkého množství uvádím např. *St. John Neumann - Catholic Community* v Restonu nebo *St. John Neumann & Good Shepherd Catholic Community* ve Filadelfii, dům s pečovatelskou službou ve Filadelfii - *St. John Neumann Nursing Home* nebo *St. John Neumann Place*.

Farář *P. Antonín Kocurek*, který působil 8 let ve Washingtonu D.C., v dokumentu České televize vzpomínal, že je ve Washingtonu kaple zasvěcená sv. Panně Marii Hostýnské a Janu Nepomukovi Neumannovi. U vchodu do kaple stojí Neumannova socha. Češi v Americe si tak mohou kdykoli připomenout jeho památku. Ke 201. výročí Neumannova narození byly 28. března 2012 převezeny jeho ostatky do této kaple.²⁶⁵

Další Čech v Americe *Jan Tomeček* pořádal se spolkem *Krajanská rodina* zájezd do Filadelfie v roce 1977, kdy se konaly oslavy

²⁶³ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s. 20.

²⁶⁴ STARÝ, V. *Prachatice a Jan Neumann*, s. 182.

²⁶⁵ *Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna* [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

Neumann relics dominy to National Shrine. *The Redemptorists of the Baltimore Province*. [online]. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.nationalshrine.com/atf/cf/%7BB0534716-4524-407D-A065-B68C4BFCB4BE%7D/Neumann%20Relic%20Tour-WashingtonDC-FINAL.doc>.

Neumannova svatořečení. Čeští emigranti šli ve slováckých krojích za doprovodu dechové hudby, za což sklidili velký obdiv.²⁶⁶

K počtě Neumannova svatořečení byla v USA používána obálka s jeho portrétem a obálka s nápisem „*First Czech American Saint Jan Nepomucky Neumann svatý 1811-1860*“.²⁶⁷

Každým rokem na začátku ledna vydává filadelfský kardinál homilie, ve kterých připomíná svátek sv. Jana Nepomuka Neumanna. Dne 5. ledna 2010, ku příležitosti 150. výročí od jeho smrti, sloužil u jeho hrobu ve Filadelfii mši jeho nástupce kardinál Justin Rigali. *Dobrý Bože, učiň mě svatým!* – Tuto Neumannovu modlitbu, kterou Neumann pronesl při své první mši v roce 1836, několikrát opakoval i ve svém kázání k tomuto výročí, ve kterém uvedl, jaký význam má Neumann pro Ameriku.²⁶⁸

Rok 2011 vyhlásili američtí redemptoristé za rok Jana Nepomuka Neumanna. Oslavy začaly 5. ledna 2011 a skončily 23. června 2012. V rámci oslav jeho narození byla kromě konání misí a 40 hodinové pobožnosti také vyhlášena celostátní soutěž o nejlepší esej na katolických školách. Dále si lidé mohli prohlédnout Neumannovy ostatky, které v rámci oslav putovaly po mnoha kostelech po celé Pensylvánii. Byly vystaveny v katedrále sv. Patrika v New Yorku, sv. Alfonse v Baltimore, v Buffalo atd. Konečná zastávka byla dne 23. června v katedrále sv. Petra a Pavla ve Filadelfii.²⁶⁹

²⁶⁶ *Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna* [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT. 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

²⁶⁷ Jan Nepomuk Neumann na filatelistickém materiálu. *Jan Nepomuk Neumann sv. USA R Philadelphia*. [online]. 21. 5. 2009. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: http://katolickakultura.sweb.cz/jan_nepomuk_neumann_na_filatelistickem/jan_nepomuk_neumann_na_filatelistickem.htm

²⁶⁸ Homily of Cardinal Justin Rigali. *Archdiocese of Philadelphia*. [online]. 5. ledna 2010. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://archphila.org/rigali/cardhom/stjohnneumann2010.php>.

LIŠKA, P. Svatý Jan Nepomuk Neumann, s. 8

²⁶⁹ HOMOLOVÁ, M. První americký světec procházel z Prachatic: v povýšení mezi zaoceánské svaté ho předešla jen žena, Elizabeth Ann Setonová. *Mladá fronta Dnes – Jihočeské vydání*, 2002, roč. 23, č. 24, příl. Víkend Dnes, s. 9. Neumann relics dominy to National Shrine. *The Redemptorists of the Baltimore Province*. [online]. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.nationalshrine.com/atf/cf/%7BB0534716-4524-407D-A065-B68C4BFCB4BE%7D/Neumann%20Relic%20Tour-WashingtonDC-FINAL.doc>.

V roce 2011 v časopise amerických redemptoristů *Plentiful Redemption*, který vychází každé čtvrtletí, si Neumannovu památku připomněl P. Richard Boever, který se jeho odkazem zabývá již 30 let.²⁷⁰

Ve Filadelfii je po Janu Nepomukovi Neumannovi pojmenována *Neumannova Univerzita*. Byla založena v roce 1965 pod názvem *Akademie Panny Marie Andělské* a první rok zde studovalo 115 studentů. Jedná se o soukromou školu, kterou financují Sestry sv. Františka. Je to katolická instituce vyššího vzdělání Františkánské tradice. Tato františkánská tradice zdůrazňuje úctu k jedinci, zabývá se otázkami týkajícími se životního prostředí a otázkami sociálními. V roce 1980 byla škola přejmenována na *Neumannovu Kolej*. Dnes zde studuje na 3.000 studentů. V dubnu 2009 získala Neumannova Kolej název *Neumannova Univerzita*.²⁷¹ Další významnou školou je *Saints John Neumann and Maria Goretti Catholic High School*.

Po Janu Nepomuku Neumannovi je pojmenován stipendijní program pro studenty katolických škol, který založila *Connollyova nadace*. V roce 2004 slavil 10. výročí. Za 10 let svého působení pomohl 575 studentům a příspěvky přesáhly 4,3 milionu dolarů.²⁷²

Jak již bylo výše uvedeno, Neumannovo tělo je v kryptě kostela sv. Petra ve Filadelfii. Tato svatyně nese název *The National Shrine of St. John Neumann*. Na stěnách svatyně jsou motivy z Neumannova života. Jeho životopis v obrázkové formě je dostupný na internetových stránkách této svatyně. Blízko svatyně v kostele sv. Petra je *St. John Neumann Museum*, kde se návštěvníci mohou seznámit s Neumannovým životem, vlivem a příčinami jeho svatořečení. V jedné místnosti může

²⁷⁰ Plentiful Redemption - Our Quarterly Newsletter. *The Redemptorists of the Baltimore Province*. [online]. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://www.redemptorists.net/newsletter.cfm?year=2011>.

²⁷¹ History. *Neumann University*. [online]. 2012 [cit. 13. 1. 2013].

Dostupné z: http://www.neumann.edu/about/history_mission.asp.

²⁷² Cardinal Rigali to preside at 10th annual Neumann scholars award Ceremony. *Archdiocese of Philadelphia*. [online]. 2012. April 21, 2004 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://archphila.org/press%20releases/pr000827.php>.

návštěvník shlédnout např. obrázek Neumannovy matky a otce, jediný Neumannův portrét z jeho dětství, Neumannovu modlitební knihu, kterou používal v roce 1838 v Northbush, herbář, který si vytvořil po příjezdu do Ameriky a mnoho dalších věcí. Je zde i kámen, na který Neumann usedl před tím, než náhle zemřel.²⁷³

²⁷³ The St. John Neumann Shrine Museum. *The National Shrine of St. John Neumann*. [online]. [cit. 19. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.stjohnneumann.org/museum.html>.

11 ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo seznámit čtenáře s osobností Jana Nepomuka Neumanna. Důvodem byla skutečnost, že osoba Jana Nepomuka Neumanna je u nás často zaměňována s Janem Nepomuckým a jako prachatický rodák je více znám pouze v tomto kraji. Mnohem větší pozornost je jeho životu a dílu věnována v zámoří, což je však s ohledem na jeho přínos Americe pochopitelné.

Z pohledu dnešního člověka byl život Jana Nepomuka Neumana výjimečný a plný zvrátů. V podstatě životní náhodou vystudoval biskupský seminář. A i přesto, že vlivem okolností nebyl u nás vysvěcen na kněze a přes problémy s financováním jeho misijní cesty, odcestoval do Ameriky, kde se stal biskupem a díky svým zásluhám i prvním americkým svatým.

Jan Nepomuk Neumann byl během svého pobytu v Americe svědkem mnoha událostí. Byla to například bankovní horečka spojená s prodejem půdy a následným znevážením měny. Dále to byla anexe Texasu, boje v Kalifornii a její spor o statut v rámci USA. Prožil také období velkého přílivu imigrantů ve 40. a 50. letech 19. století, který vyústil až ve spor se starousedlíky a následnou diskriminací imigrantů nebo válečný konflikt mormonů s vládou USA. Po celou dobu svého života v Americe byl svědkem boje proti otroctví a boje za práva černochů. Na sklonku Neumannova života byl zvolen prezidentem Abraham Lincoln a schylovalo se k válce Severu proti Jihu.²⁷⁴

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem si stěží dnes dokážeme přestavit, co Neumann během svého pobytu v Americe prožíval. Jako velmi mladý opustil klidný a relativně stabilní domov a vydal se do prostředí, o kterém neměl skoro žádné informace. Svoji matku již nikdy nespatriil, rodný kraj navštívil jen jednou - po 19 letech. V jeho deníku se

²⁷⁴ PÍŤHA, P. *Posel ze zámoří: Sv. Jan Nepomuk Neumann*, s. 65-66.
LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 97.

můžeme dočíst o tom, jak často trpěl samotou, několikrát se trápil i pochybnostmi týkajícími se víry, také ho často sužovaly zdravotní problémy. Přesto však vždy pomáhal těm, kteří jeho pomoc potřebovali nejvíce, snažil se o udržení a rozvoj katolické víry zejména mezi evropskými imigranty, v každé farnosti zakládal školy a kostely. Nebylo to zrovna jednoduché, neboť Amerika je a byla symbolem náboženské svobody, takže byl často konfrontován s jinými konfesemi a sektami. Neumanna nic z toho však neodradilo a svému poslání se věnoval s největším nasazením. Svědčí o tom to, že zemřel vyčerpáním v necelých 50 letech.

Od jeho smrti je v Americe Janu Nepomuku Neumannovi věnována velká pozornost. Je po něm pojmenováno mnoho škol a institucí, náměstí a ulic. Každoročně je připomínáno výročí jeho narození a úmrtí. Jeho význam pro Ameriku dokládají slova *P. Kevina Moleyho* v dokumentu České televize: *„Neumann měl a má v Americe zvláštní postavení. Když sem přišel, rozhodl se pracovat mezi těmi nejchudšími a opuštěnými, přitom sám žil chudě a samotářsky. Obětoval celý svůj život Bohu, nejdříve jako kněz a pak jako redemptorista.“*²⁷⁵

Neumannův význam také dokládají slova jednoho z prvních českých životopisců *P. Emanuela Kováře, C.Ss.R.*: *„Staví se skoro s horečným chvatem pomníky mužům, ne vždy právě nejzasloužilejším o vlast a národ. Nuže postavme i my tomuto muži pomník ‚nad kov trvalejší‘, ne z kamene a mramoru, ale památku věčnou v srdcích svých. Jest jí hoden.“*²⁷⁶

²⁷⁵ *Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna* [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

²⁷⁶ LIŠKA, P. *Svatý Jan Nepomuk Neumann*, s. 9.

12 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje:

ATTWATER, Donald. *Slovník svatých*. Přel. a dopl. Jitka Matějí ; Český nár. kalendář sest. Petr Svoboda. 2. revid a dopl. vyd. Vimperk: Papyrus, 1993. 436 s. ISBN 80-85776-06-5.

BOEVER, Richard. *Saint John Neumann : His Writings and Spirituality*. 1st ed. Liguori: Liguori Publications, 2010. 268 p. ISBN 978-0-7648-1980-3.

DAŇHOVÁ, Kristýna. HÁJEK, Jan. Za svědectvím pamětníků svatořečení Jana Nepomuka Neumanna. In: *Jan N. Neumann : 1811-2011 : 200 : svatý Jan Nepomuk Neumann (1811-1860) = der heilige Johann Nepomuk Neumann (1811-1860)*. 1. vyd. Prachatice: Město Prachatice, 2009. 30 s.

HEYDUK, Josef. *Svatí církevního roku*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2001. 237 s. ISBN 80-7021-385-X.

Jan Nep. Neumann z kongregace nejsvětějšího vykupitele, biskup filadelfijský : životopisný nástin. Vídeň: Nákladem kongregace oo. Redemptoristů (v Hebnalsu), 1911. 85 s.

LIŠKA, Pavel. *Svatý Jan Nepomuk Neumann : Jan N. Neuman : 200 : 1811-2011*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. 127 s. ISBN 978-80-7195-454-5 (váz.).

PIŤHA, Petr. *Posel ze zámoří : Sv. Jan Nepomuk Neumann*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1990. 69 s.

PRACNÝ, Petr. *Český kalendář světců*. 1. vyd. Praha: EWA Edition, 1994. ISBN 80-85764-05-9.

PUTNA, Martin C. *Obrazy z kulturních dějin americké religiozity*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2010. 333 s. ISBN 978-80-7429-007-7 (váz.).

SCHAUBER, Vera. SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. 1. vyd. v KN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. 702 s. ISBN 80-85527-75-8.

SHI, David E. TINDALL, Georgie Brown. *Dějiny spojených států amerických*. 5. dopl. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008. 904 s. ISBN 978-80-7106-588-3.

Slovo závěrem. In: *Jan N. Neumann : 1811-2011 : 200 : svatý Jan Nepomuk Neumann (1811-1860) = der heilige Johann Nepomuk Neumann (1811-1860)*. 1. vyd. Prachatice: Město Prachatice, 2009. 30 s.

STARÝ, Václav. *Prachatice a Jan Neumann*. 1. vyd. Prachatice: Město Prachatice, 1997. ISBN 80-900811-0-X.

STARÝ, Václav. Ze života Jana Nepomuka Neumanna. In: *Jan N. Neumann : 1811-2011 : 200 : svatý Jan Nepomuk Neumann (1811-1860) = der heilige Johann Nepomuk Neumann (1811-1860)*. 1. vyd. Prachatice: Město Prachatice, 2009. 30 s.

Články:

ČERNÝ, Petr. 19.6. – sv. Jan Nepomuk Neumann. *Klatovský deník*, 2003, roč. 12, č. 143 (20. 6. 2003), s. 20. ISSN 1210-6232.

FELDMANN, Vladimír. Problémy se svatořečením Jana Nepomuka Neumanna v komunistické ČSSR. *Setkání*, 2007, roč. 17, č. 1, s. 3. ISSN 1212-8074.

FRANCL, Vratislav. J. N. Neumann oslaví 190. výročí. *Listy Prachaticka*, 2001, roč. 9 (28. 3. 2001), s. 15. ISSN 1210-7042.

FRANCL, Vratislav. Připomeneme si výročí svatořečení Jana Neumanna Svatý Jan Nepomuk. *Listy Prachaticka*, 1996, roč. 4 (31. 12. 2012), s. 13. ISSN 1210-7042.

FUCHS, Miroslav. Prachatičtí vezli do Vatikánu informace o projektu hospicu. *Českobudějovické listy*, 2003, roč. 12 (3. 6. 2003), s. 9. ISSN 1210-5023.

HOMOLOVÁ, Marie. První americký světec pocházel z Prachatic : v povýšení mezi zaoceánské svaté ho předešla jen žena, Elizabeth Ann Setonová. *Mladá fronta Dnes – Jihočeské vydání*, 2002, roč. 23, č. 24, příl. Víkend Dnes, s. 9. ISSN 1210-1168.

Jan Nepomuk Neumann – patron a ochránce českého státu. *COT*, 2009, č. 5, s. 29. ISSN 1212-4281.

Kantáta svatý Jan Nepomuk Neumann. *Prachatický deník*, 2011, roč. 19, č. 74 (29. 3. 2011), s. 3. ISSN 1802-0836.

KLÍMA, Vladimír. Sochu Jana N. Neumanna vysvětil biskup Jiří Paďour. *Prachatický deník*, 2007, roč. 15, č. 141 (18. 6. 2007), s. 7. ISSN 1802-0836.

KOTHERA, Lumír. První americký světec byl z Čech. *ZN Zemské noviny*, 2000, roč. 10, č. 5 (7.1.2000), příl. Náš domov – čtení na víkend, s. 9. ISSN 1210-7492.

KOTRMANOVÁ, Ludmila. První americký světec byl Čech. *Naše rodina*, 2007, roč. 39, č. 26, s. 12-13. ISSN 0323-2743.

LEBEDA, Jan. Nový muž. *Katolické noviny*, 1977, roč. 29, č. 25, s. 3. ISSN 0231-7516.

Nový český svatý. *Plzeňské listy*, 1897, č. 32 (16.3.), s. 3.

PAŘOUR, Jiří. Sv. Jan Nepomuk Neumann je mimořádným světce [rozhovor]. Zaps. R. Gális. *Prachatický deník*, 2007, č. 139 (15. 6. 2007), s. 30. ISSN 1802-0836.

STUHLÁ, Pavla. Konference ke 200. výročí narození sv. Jana Neumanna. *Výběr*, 2011, roč. 48, č. 3, s. 201-202. ISSN 1212-0596.

(vf). V Jakubu přibyla socho prachatického světce. *Listy Prachaticka*, 1998 (28.7. 1998), s. 13. ISSN 1210-7042.

ZAJÍČEK, Zdeněk. Z Čech až na biskupství ve Filadelfii. *Českokrumlovský deník*, 2011, roč. 17, č. 143 (18. 6. 2011), s. 2. ISSN 1802-0801.

Elektronické zdroje:

About the Cathedral. *Cathedral Basilica of Saints Peter & Paul* [online]. 2013 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cathedralphila.org/>.

BERGER, John. *Life of Right Rev. John N. Neumann, D.D., of the Congregation of the Most Holy Redeemer. Fourth bishop of Philadelphia, 1884*. New York. Benziger Brothers, 1884. Dostupné také z: <http://archive.org/stream/lifeofrightrevjo00bergiala#page/n7/mode/2up>.

Biskupské gymnázium J.N.N. a Církevní základní škola [online]. © 2002 - 2013 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z www: <http://www.bigy-cb.cz/bigy/>.

Cardinal Rigali to preside at 10th annual Neumann scholars award Ceremony. *Archdiocese of Philadelphia*. [online]. 2012. April 21, 2004 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://archphila.org/press%20releases/pr000827.php>.

Cathedral basilica of saints Peter and Paul. *About the cathedral*. [online]. © 2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cathedralphila.org/about/about-the-cathedral#history>

DOLEJŠKOVÁ, Jiřina. SLÁČIK, Josef. ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Pozvání na oslavy svatého platí pro všechny. *Radniční list*. [online]. Červen 2011, roč. 13, č. 6. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0611/01.pdf.

Febroanismus. *ABC.cz: slovník cizích slov*. [online]. © 2005-2006 [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/febronianismus>.

Forty Hours Devotion. *Cathedral Basilica of Saints Peter & Paul*. [online]. 2013 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cathedralphila.org/mass-schedules/forty-hours-devotion>.

Historie. *ZŠ Prachatice, Vodňanská 287*. [online]. © 2009 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.vodnanka.cz/?q=historie>.

History. *Neumann University*. [online]. 2012 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.neumann.edu/about/history_mission.asp.

Homily of Cardinal Justin Rigali. *Archdiocese of Philadelphia*. [online]. 5. ledna 2010. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://archphila.org/rigali/cardhom/stjohnneumann2010.php>.

Jan Nepomuk Neumann. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. [online]. Naposledy editováno 8. 3. 2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Shrine_of_St._John_Neumann.jpg.

Jan Nepomuk Neumann. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. [online]. Naposledy editováno 8. 3. 2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/53/Neumann.png>.

Jan Nepomuk Neumann na filatelistickém materiálu. *Jan Nepomuk Neumann sv. USA R Philadelphia*. [online]. 21. 5. 2009. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: http://katolickakultura.sweb.cz/jan_nepomuk_neumann_na_filatelistickem/jan_nepomuk_neumann_na_filatelistickem.htm

KAREŠ, Ivo. *Johann Nepomuk Neumann*. [online]. (c) Jihočeská vědecká knihovna 2001-2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.kohoutikriz.org/images/neuma3.jpg>.

LINHOVÁ, Stanislava. Svatý Jan podržel nad poutníky obrovský deštník. *Radniční list*. [online]. Srpen 2011, roč. 13, č. 8. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0811/01.pdf.

LIŠKA, Pavel. ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Oslavíme 30 let od svatořečení Jana N. Neumanna. *Radniční list*. [online]. Červen 2007, roč. 9, č. 6. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0607/01.pdf.

Neumann relics dominy to National Shrine. *The Redemptorists of the Baltimore Province*. [online]. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.nationalshrine.com/atf/cf/%7BB0534716-4524-407D-A065-B68C4BFCB4BE%7D/Neumann%20Relic%20Tour-WashingtonDC-FINAL.doc>.

Neumanneum. *Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského*. [online]. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.boromejky.cz/210.htm>.

Ohlednutí za poutí do Filadelfie ke cti sv. Jana Nepomuka Neumanna. *Rádio Proglas* [online]. 18. 4. 2011 [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.proglas.cz/detail-clanku/zivotni-pout-sv-jana-nepomuka-neumanna.html>.

Petr Canisius. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. [online]. 13. 2. 2013 [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Canisius

Plentiful Redemption - Our Quarterly Newsletter. *The Redemptorists of the Baltimore Province*. [online]. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.redemptorists.net/newsletter.cfm?year=2011>.

St. Peter the Apostle Parish: Home to the Neumann Shrine. *The National Shrine of St. John Neumann*. [online]. [cit. 19. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.stjohnneumann.org/parish.html>.

ŠRÁMEK, Jan. Zrození zvonu sv. Jana Nepomuka Neumanna na vlastní oči. *Radniční list*. [online]. Červen 2010, roč. 12, č. 6. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0610/01.pdf.

ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Na národní pouť zavítá řada významných hostů. *Radniční list*. [online]. Březen 2011, roč. 13, č. 3. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0311/01.pdf.

ŠTEMBERKOVÁ, Růžena. Přípravy na oslavy Jana Nepomuka Neumanna nabírají na intenzitě. *Radniční list*. [online]. Únor 2011, roč. 13, č. 2. [cit. 13. 1. 2013]. Dostupné z: http://mesto.prachatice.cz/pdf_0211/02.pdf.

The St. John Neumann Shrine Museum. *The National Shrine of St. John Neumann*. [online]. [cit. 19. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.stjohnneumann.org/museum.html>.

Další zdroje:

Státní oblastní archiv v Třeboni – Státní okresní archiv Prachatice, *Šumavské proudy*, 1911, roč. 8, č. 13, (26. 3. 1911).

Státní oblastní archiv v Třeboni – Státní okresní archiv Prachatice, JOSEF, František. *Obraz minulosti starožitného města Prachatice*, 1891, č. 5266.

Ve stopách Jana Nepomuka Neumanna [dokument]. Režie S. Lazarová. Česko, ČT, 2008. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10191885550-ve-stopach-jana-nepomuka-neumanna/20856226895/>.

13 RESUMÉ

Saint John Nepomucene Neumann was born in March 28th 1811 in Prachatitz, in a Czech-German family. After studying in České Budějovice and Prague, where he studied at the Diocesan Seminary, was supposed to be ordained as a priest. Because of circumstances, however, this did not happen. In 1836 he travelled to America, where he was consecrated immediately upon arrival. All his life he helped, in particular, German-speaking immigrants, later he joined the Redemptorist Fathers, respectively the first candidate who joined the congregation in the States. He is the founder of the American Catholic diocesan school system, which is used to this day. He introduced 40-hour devotion. In 1852 he was appointed the Bishop of Philadelphia. He spoke 8 languages, built 80 churches and 100 parochial schools and he traveled the countryside and visited the sick, taught catechism. Among the largest buildings, which he was involved in, is the St. Philomena's Church in Pittsburgh and the St. Peter and Paul's Cathedral in Philadelphia. He brought the School Sisters of Notre Dame to America and founded the Sisters of St. Francis (Third Order Regular). He died in January 5th 1860 due to utter exhaustion. He is buried in the St. Peter's Church, Philadelphia. In 1963, he was beatified and he was canonized in 1977. He is the first saint of the United States. He is revered in the United States, the Czech Republic, Germany and Austria. His feast days are January 5th, the date of his death, for the Church in the United States, and June 19th in the Czech Republic.

14 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Jan Nepomuk Neumann

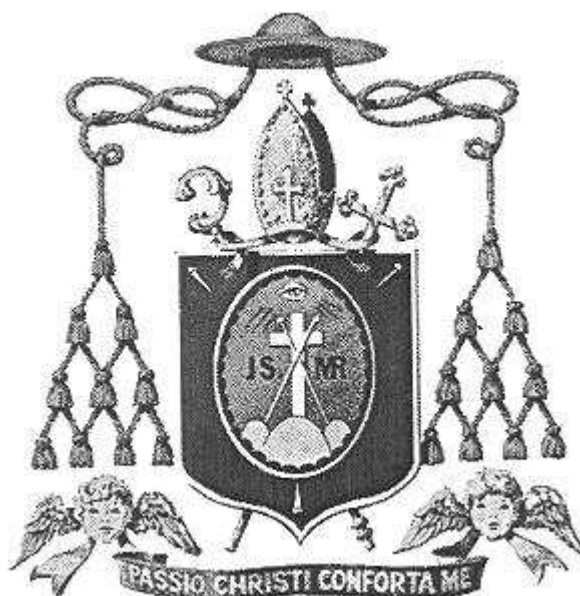
Zdroj foto: Jan Nepomuk Neumann. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. [online]. Naposledy editováno 8. 3. 2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/53/Neumann.png>.

Příloha č. 2 – Rodný dům Jana Nepomuka Neumanna

Zdroj foto: archiv autora.

Příloha č. 3 – Biskupský znak Jana Nepomuka Neumanna

Zdroj foto: KAREŠ, I. *Johann Nepomuk Neumann*. [online].
(c) Jihočeská vědecká knihovna 2001-2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z:
<http://www.kohoutikriz.org/images/neuma3.jpg>.

Příloha č. 4 – Katedrála sv. Petra a Pavla ve Filadelfii

Zdroj foto: Cathedral basilica of saints Peter and Paul. *About the cathedral*. [online]. © 2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cathedralphila.org/about/about-the-cathedral#history>.

Příloha č. 5 – Hrob Jana Nepomuka Neumanna ve svatyni Jana Nepomuka Neumanna

Zdroj foto: Jan Nepomuk Neumann. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. [online]. Naposledy editováno 8. 3. 2013 [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Shrine_of_St._John_Neumann.jpg.

**Příloha č. 6 – Socha Jana Nepomuka Neumanna v parku
Hospice sv. Jana N. Neumanna**

Zdroj foto: archiv autora.

Příloha č. 7 – Modlitba za sv. Jana Nepomuka Neumanna

Ku svatému Janu Nepomuku Neumannovi

Léta jsi sloužil. Věrně, bez ustání
v oběti ustavičného svého „já“.
Až do poslední síly vyčerpání.
Teď v světlo proměněna cesta Tvá
a v Boží věčnosti kříšťálem ryzím plane
Tvé jméno, svatý Jane Neumanne!

Hle, kraj Tvůj zasněný, kraj jižních Čech,
vladařství růže s pěti listy
k jásání zvonů Tvůj připojuje vzdech
jak oheň horoucí a jako rosa čistý.

Ty z naší krve, jeden z nás,
pros, závratně pros PÁNA za mír světa,
za lásku bratrskou všech národů a ras,
za vše, co rodí se, co žije, vzkvétá!
Kéž pro řád Boží jak Ty, lidstvo plane-
to světu vypros,
Svatý Jene Neumanne!²⁷⁷

²⁷⁷ STARÝ, V. *Ze života Jana Nepomuka Neumanna*, s 9. Svatý Jan Nepomuk Neumann – modlitba je umístěna v budově prachatické knihovny.